

Itinerari I

Pels camins de Les veus del Pamano (I)

LA VALL D'ÀSSUA
I EL BATLLIU

Un paisatge de novel·la

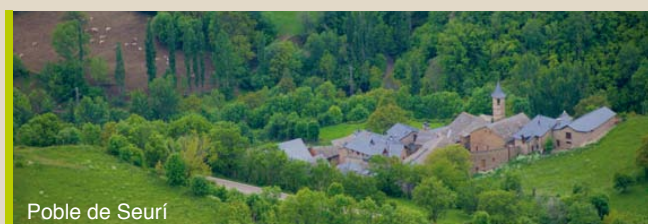

ITINERARI

Seurí – Meneurí – Bordes de Joanet, borda de Pesa, borda de Font, borda de Bolunya – Prat de l'Areny (antic aparcament de l'estació d'esquí) – Llessui – Seurí

Introducció

Aquesta és una caminada curta, d'un parell d'hores, tranquil·la i amb poc desnivell que volta el riu Pamano, creuant-lo dos vegades. Passareu primer per un bosc misteriós, a poc a poc guanyareu alçada per tenir vistes esplèndides de la Vall i, si preu atenció, sentireu de prop les veus del Pamano...

Poble de Seurí

Textos del llibre:

Les Veus del Pamano (Jaume Cabré)

Descripció tècnica

Punt de partida: Poble de Seurí
Zona: Caps de la Vall d'Àssua
Durada: 1 h 40 min.
Desnivell: 300 m
Dificultat: Excursió de mig dia, només amb un cert grau d'exigència durant la pujada a les bordses, i poc desnivell.
Senyalització: Pals de fusta amb banderoles granes (Camí Natural de Sort i la vall d'Àssua) i marques de cercles grocs amb centre negre (Xarxa d'itineraris culturals i de natura del Pallars Sobirà).
Mapa recomanat: Pallars Sobirà-Sud (1:50.000) Consell Comarcal del Pallars Sobirà, Editorial Piolet, 2006

Desnivell

Itinerari I

Pels camins de Les veus del Pamano (I)

Descripció itinerari

1 Seurí

15 minuts

0h 00min Seurí. 1223m. Pugeu fins a la plaça de Dalt passant pels còms i el safareig. Un cop allí, preneu a la vostra esquerra el camí que davalla per sota d'una porxada. Aviat trobareu l'indicador del camí de Meneurí. Als deu minuts, el camí travessa el **riu Pamano**, tot i que, com explica Jaume Cabré, aquí li canvia el nom i l'anomenen riu de la Placeta. Aviat el camí, a trams engravat (empedrat), puja per una zona molt ombrívola entre avellaners i parets de pedra seca recobertes de molsa. Poc abans de Meneurí, passareu pel costat d'un cornàs (balma), anomenat Roca Ansalla.

2 Meneurí

35 minuts

0h 15min Meneurí, 1216m. Poc després trobareu una cruïlla. El camí de les bordes de Seurí és el que s'enfila cap a la dreta. Si voleu podeu arribar, pel camí que us portaria de nou fins a Seurí, a l'església de Sant Esteve, ara en ruïnes. Es conserva un mur lateral i un absis que permeten veure l'acurada construcció del romànic de la vall, amb carreus perfectament treballats i alineats. Podeu baixar els esglaons de roca fins arribar a la punta del cingle, un lloc anomenat les Piques, i allà veureu la vall d'Assua als vostres peus. Refeu de nou el camí fins a l'indicador, preneu el camí de Santa Bàrbara, i passeu just a tocar de la casa i les bordes de Meneurí, que Jaume Cabré converteix en amagatall de contrabandistes..

El pendent a estones és fort. Als quinze minuts trobareu la primera de les bordes, la de Joanet (pronunciat «Junet»). Deu minuts després trobareu la de Peça (actualment a mig reformar), que deixareu a la vostra dreta. Travesseu la pista d'accés i preneu el camí que puja a l'esquerra. Aviat trobareu la borda de Font. Havent sortit completament del bosc, començareu a guanyar vistes cap a tot el terme de la vall d'Assua.

3 Borda de Bolunya

15 minuts

0h 50min Borda de Bolunya, 1500m. Els voltants de la borda són un excel·lent mirador de la vall, des d'on es poden veure quasi tots els pobles, al cantó de llevant, i les muntanyes que van acollir les pistes d'esquí de Llessui, a ponent. Seguiu la pista d'accés cap a la dreta. Aviat sortireu a la pista que heu de prendre, avall a la dreta, fins a l'estació inferior de les antigues pistes d'esquí. Començareu la baixada amb la vista del senyorívol Montsent i el Montorroio traient el cap.

Llessui

Recull literari

El riu dels mil noms

«(...)— Li diuen lo riu dels mil noms —va fer el Ventura per estripar el tel que s'havia estès entre tots dos.

— Per què, de mil noms?

— Primer agafa el nom de la muntanya que l'alimenta i es diu Pamano. Més avall, alguns li diuen Bernui i, passat Bernui, es diu riu d'Altron i li canvia la veu i el gust. Les truites i tot, tenen la carn diferent, no tan melosa, no tan gustosa com la de les que es pesquen al Pamano.

El Ventura va fer una pipada profunda. Era lluny. Mirava endavant, cap a la Torreta de l'Orri, però estava pescant a la riba del Pamano.

— I més avall, cal al pont del Molí, passen a dir-li riu de Sant Antoni i deixa de cantar.

(...) — Saps què em va preguntar un dia, el Ventureta? — Què?

— Baixàvem del Bony de la Mata i un cop al Pamano, a l'alçada de Seurí, vam resseguir el riu cap amunt.

(...) — I què et va dir?

— Me va dir pare, pare, quan sigues gran quants anys tindrà.»

Amagatall de contrabandistes?

«[...] i només va encertar a fer de pare i d'espòs de la manera més incòmoda que se li va acudir. I que et servisque d'exemple del que no has de fer si algun dia et cases, fill. Probablement no tenia cap altra alternativa. Només ho podríem mig entendre si sabéssim què va passar lo trenta-u de desembre de mil nou-cents vint-i-quatre quan, cap de colla només amb vint-i-un anys, havent descarregat lo fardo a l'amagatall de la borda de Meneurí i després d'haver fet dispersar la colla esgotada per dos dies de marxa ràpida, de tornada a casa, fent la riba del Pamano, sota la foscor de Bernui, va veure, vora les arnes de Ravell, on alguns deien que hi havia hagut feia temps i temps les parets del castell de Malavella, una cuca de llum que era l'espurna d'una cigarreta.»

Pistes d'esquí recent inaugurades

«[...] la trentena d'esquiadors i esquiadores somrients, de dentadura perfecta, de pell sana, ben equipats, que havien sorgit de dins la neu xerrant de manera estudiantíssimament despreocupada entre ells, mirant de reüll cap a la càmera de No-Do on els havien prohibit de mirar i esperant torn al telecadira com si aquelles instal·lacions acabades d'inaugurar estiguessin avesades al tragí de la distingida clientela que arribaria a gavadals per la nova pista asfaltada d'accés ela cent vint-i-nou que s'havia construït des de la comarcal ela mil tres-cents disset.»

Itinerari I

Pels camins de Les veus del Pamano (I)

Descripció de l'itinerari

4 Estació d'esquí de Llessui

20 minuts

5 Llessui

15 minuts

6 Seurí

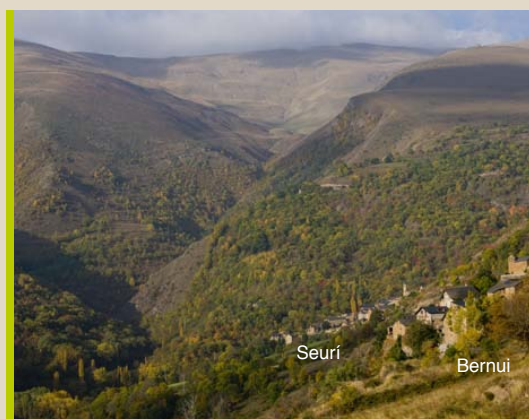
1h 05min Antiga estació d'esquí de Llessui o prat de l'Areny, 1420 aprox.

Des del pont, creuant de nou el riu Pamano, preneu a la dreta la pista asfaltada fins a Llessui. Als deu minuts deixareu a la vostra esquerra l'indicador del camí de Bonyente i el coll de Triador.

1h 25min Llessui, 1411m. Km 13 del Camí Natural. Aquest poble amb unes pinzellades d'imaginació, es converteix en Torena a la novel·la *Les veus del Pamano* de Jaume Cabré. A Llessui podeu deixar-vos endur per aquesta mateixa imaginació i atansar-vos a alguns dels indrets amb més protagonisme a la novel·la, tenint en compte, però, que sovint s'inspiren en altres punts de la vall o del Pallars: l'escola, el cementiri, la plaça Major, l'Ajuntament, l'església de Sant Pere o la senyorial casa Gravat. ☺

A l'alçada del cementiri haureu de prendre a la vostra dreta el camí que baixa en direcció a Seurí. Als set minuts el camí surt a la carretera. Seguiu-la avall i de seguida trobareu el camí, que continua baixant cap a la vostra esquerra. Als deu minuts el camí torna a sortir a la carretera. Seguiu-la avall durant cinquanta metres i després preneu el camí que baixa a l'esquerra. Finalment el camí surt a una pista. Seguiu-la avall fins als caps del poble. Des d'aquest punt hi ha una bonica vista del llogarret de Meneurí.

1h 40min. Seurí, 1223m. Seguiu avall el carrer que passa pel costat de l'església fins a la plaça de Dalt.

Recull literari

☉ L'escola, casa Gravat, l'església de Sant Pere

«[...] Va tancar de cop i la xerrameca d'ell i dels seus dos companys es va anar esvainant a través de la finestra bruta, fins que tot va quedar tant en silenci que per poc no es van sentir els estossecs de l'Elvira Lluís, aquella nena que seia a primera fila i que feia cinquanta-sis anys que havia mort tísica. La Tina mirà al seu voltant. El llum del càmping gas regalava noves ombres desconegudes. Aquest enderroc és poca cosa, va pensar. Quantes generacions de nens han après a llegir i escriure aquí?, va pensar. En un dia, tot ensorrat, va sospirar».

«[...]Va deixar el llum damunt la taula del mestre i va pensar en el tresor del pirata. Imagina't que haguessin enderrocat l'escola amb els diamants a dins, va pensar... Va desfer el cordill negre i n'obrí la tapa: els diamants eren uns quaderns de color blau clar o verd clar [...].

En va obrir un: de seguida li va cridar l'atenció la lletra ordenada, harmoniosa, de bon llegir, que omplia de dalt a baix totes les pàgines. Al primer quadern, una cara. Ella no ho sabia, però era un autorretrat de l'Oriol fet davant del mirall del lavabo dels nens. [...] Al segon, una casa amb el rètol a sota: "Casa Gravat". Al tercer, a veure..., una església. L'església de Sant Pere de Torena. [...]»

«[...] Algú n'havia tret les lletres que formaven una llegenda; a l'esquerra i al fins, més enllà del monument, les fileres de tombes a terra i algunes, no gaires, males herbes. El cementiri més polit del Pallars. Més i tot que el de Tírvia.»

Serveis en ruta

● ALLOTJAMENTS

LLESSUI

- Hostal Andrevà (973621723)
- Pensió Trilla (973621719)

SEURÍ

- Allotjament rural independent Casa Font (973621778)
- Allotjament rural independent Casa Perramon (629 264 509)

● RESTAURANTS

LLESSUI

- Restaurant El Pigal - Casa Kiko (973621715)

● MUSEUS

LLESSUI

- Ecomuseu del Pastor (973 621 798)

● TAXIS

BERNUI

- Autocars i taxis Mario (973621533 /629742020)

CAREGUE

- Taxis Bellera (656804498)

Itinerari 2

Pels camins de Les veus del Pamano (II)

LA VALL D'ÀSSUA
I EL BATLLIU

Un paisatge de novel·la

Mapa complet a la darrera pàgina

ITINERARI

Llessui – Sorre – Santa Anna – trencant de Caregue – Escàs – Surp – Rialp – Sort – Bressui – Enviny – Pujalt – Olp – Altron – camí de Rellos – Seuri – Llessui

Introducció

Aquesta és una caminada molt completa, que ressegueix bona part dels pobles de la vall d'Àssua i el Batlliu. Per fer-la necessitareu un dia sencer i, fins i tot, si voleu entretenir-vos una mica la podeu fer tranquil·lament en dues jornades, passant la nit en un dels pobles de la ruta. Això us donarà la possibilitat de conèixer bé els pobles, de parar-vos a parlar amb qui trobeu, i com diu Maria Barbal de quedar-vos amb ganes de tornar: «Presidida per la solemne i acollidora presència del Montsent, [...] la vall d'Àssua és un recorregut ple de recers i de sorpreses, la llar entranyable que trobareu a faltar quan en sereu lluny».

Textos del llibre:

Les Veus del Pamano (Jaume Cabré)

Descripció tècnica

Punt de partida: Poble de Llessui

Situació: Vall d'Àssua i Batlliu de Sort

Durada: 9 h 20 min

Desnivell: 1.446 m

Dificultat: Llarga excursió d'un dia o travessa de dues jornades (fent nit en algun dels allotjaments de l'itinerari). El desnivell és fort. Cal estar en forma, sobretot si es vol fer en un sol dia. A part d'això no hi ha cap dificultat, només cal parar atenció a trobar bé alguns camins.

Senyalització: Pals de fusta amb banderoles grans (Camí Natural de Sort i la vall d'Àssua), marques de cercles grocs amb centre negre (Xarxa d'Itineraris Culturals i de Natura del Pallars Sobirà) i senyalització de Camins vius (encara sense abalisar)

Mapa recomanat: Pallars Sobirà-Sud (1:50.000) Consell Comarcal del Pallars Sobirà, Editorial Piolet, 2006.

Itinerari 2

Pels camins de Les veus del Pamano (II)

Descripció de l'itinerari

Abans de començar o en acabar l'itinerari, us recomanem que feu una visita al poble per visitar alguns dels indrets que, reals o imaginaris, apareixen al llibre de Jaume Cabré.

0h 00min Llessui, 1.411m. Baixeu per la carretera que porta a Sort fins al darrer revolt que es troba abans d'arribar a Llessui. Allí, al costat de la pista que mena a les bordes de Llessui, preneu el camí de Santa Llúcia. En una de les escenes més tràgiques de la novel·la, Cabré fa referència a aquest indret.

Al principi baixa en fort pendent fins als prats de Bernui, una esplanada magnífica de prats de dall. Als cinc minuts deixareu a l'esquerra la capella de Santa Llúcia mentre al fons es va retallant la silueta del pic de Salòria.

0h 15min Cruïlla. Preneu el camí que baixa a l'esquerra en direcció a Sorre. Als tres minuts trobareu una altra cruïlla. Preneu també el camí que baixa a la vostra esquerra.

0h 25min Carretera. Travesseu-la i seguiu baixant. Als cinc minuts, quan torneu a trobar-la, seguiu-la a la vostra dreta fins a la font de mossèn Torra.

0h 30min Sorre, 1.088m. Entreu a la plaça i travesseu el poble fins a la part baixa on trobareu un pal indicador. Preneu la pista que baixa a la vostra esquerra en direcció a Santa Anna. Des d'aquest punt també hi ha l'opció de baixar directament a Escàs sense passar per Caregue.

0h 50min Capella/Ermita de Santa Anna. El camí surt a la carretera. Seguiu-la cap a la vostra dreta fins al poble de Caregue, que es veu des d'aquí. De seguida, a l'alçada del barranc de Rialbo, a l'esquerra, tindreu una vista magnífica del Montsent i el Montorroio. Al darrer revolt que es troba abans de Caregue, «si us voleu treure la set beveu l'aigua de la font de Ceret». Als deu minuts la carretera es desdobra. Preneu la que puja a la vostra esquerra en direcció a Caregue.

1h 20min Caregue, 1.137m. Darrere dels contenidors de la brossa, situats a l'entrada del poble, i a la dreta, surt el camí vell que mena a Escàs. Aquest, encara sense senyalitzar, ha estat recentment recuperat per formar part de l'itinerari de Camins vius, que circumval·la el Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici. Als deu minuts el camí travessa la carretera. Gireu a la dreta i seguiu-la amunt. De seguida veureu a l'esquerra el camí que continua baixant. El traçat del camí ens ofereix noves perspectives del poble d'Escàs. També

Recull literari

La plaça de Llessui, on arribà per primer cop el mestre després d'un llarg viatge des de Barcelona

«Havien arribat a la Plaça Major de Torena, que ja es deia plaza de España, a migdia, cansats, i havien descarregat les coses del taxi, quatre plats, quatre llibres, quatre peces de roba, el retrat de la Rosa, sense saber on anar perquè la plaça estava deserta tot i que el clatell els coïa per les mirades acabades en punxa que els arribaven de darrere les finestres. —Allò del fons deu ser l'escola —va fer l'Oriol, improvisant una punta d'il·lusió als ulls.»

L'escola, que a més d'escola era amagatall de fugitius

«En tota la freda tarda el Jaumet no va dir res més perquè tractava d'imaginar-se mil pamanos junts i tota la Vall d'Àssua se li convertia en un riu tan impossible com l'amplitud llegendària del mar. Ell estava somiant aquestes coses mentre damunt del seu cap, a les golfes, dues nenes amb trenes miraven de fer callar la por perquè cap alumne innocent no tornés a casa dient que les rates i els ratolins del cap de casa de l'escola esternuden com nenes amb els ulls pels de por i amb trenes rosses.»

El cementiri, el «més polít del Pallars»

«L'última vegada que el Serrallac es va entristir va ser feia un parell d'anys, que va veure un reportatge a la televisió sobre el cementiri de Gènova, el Zentralfriedhof de Viena i el Père-Lachaise de París. I vaig dir prou. Perquè jo coneixia i treballava per als cementiris de Sort, Rialp, tot el Batllú, la Vall d'Àssua, Tírvia, i també els de les tres valls, i cap, cap d'ells no podia es comprar amb el de Torena. Però és que ara, havent vist el que havia vist per la televisió, m'havia deprimit. I vaig pensar que era ben bèstia guanyar-se la vida gravant el nom i la mida exacta de la vida de les persones.»

El camí de Santa Llúcia

«A la nit hi ha un llum trist, encès a la plaça major. I un altre al raval, a la sortida del poble, camí de Sorre i Altron. En tots dos casos, una bombeta mal protegida per una pantalla metàl·lica plana, que es belluga amb el vent i que no arriba a il·luminar enlloc. Des de la finestra escassa de casa el mestre, la Rosa estava mirant al carrer, quieta, callada, esperant que aquells espetecs que s'havien sentit de la banda del cementiri no haguessin estat els trets de la mort [...]» (tancar amb cometes catalanes, no amb aquestes).»

Caregue i el contraban: l'origen de l'odi del Valentí Targa

«Quan la colla de Caregue estava tan desorientada per la irrupció dels caratapats que els expulsaven de

Itinerari 2

Pels camins de Les veus del Pamano (II)

Descripció de l'itinerari

sorprèn l'exuberant vegetació que es troba als voltants del riu de Caregue. Un cop al riu, travesseu el pont i seguïu amunt a la dreta fins a Escàs. Hi arribareu tot deixant a la vostra dreta el camí que baixa en direcció a Sorre.

1h 50min Escàs, 1.020m. Seguiu la carretera que contorneja el poble fins a l'indicador de la sortida. Allí preneu a la vostra esquerra i amunt, la pista en direcció a Surp. Un minut després, deixeu-la i preneu a mà dreta una pista que en pocs metres s'acaba en una finca particular. La veritable entrada al camí vell no està senyalitzada. El seu traçat, però, s'intueix sota la paret de pedra seca que veureu al vostre davant. Seguiu-lo amunt i a la dreta i de seguida trobareu marques. Aviat tindreu una bonica imatge aèria dels pobles de Sorre i Altron.

2h 20min Serrat de Cortinos, 1.206m. Aquest es un punt estratègic des d'on es poden veure bona part dels pobles de la vall d'Assua. Poc abans d'arribar a Surp deixareu a la vostra esquerra la capella de Santa Llúcia.

2h 40min Surp, 1.050m. El camí surt a la carretera que puja a Rodés. Des d'allí, baixeu al poble i travesseu-lo fins a la singular església romànica de Sant Iscle i Santa Victòria. Passada aquesta surt, entre murs de pedra seca, el camí que baixa cap a Rialp. Als deu minuts el camí continua, per un moment, per una pista. Seguiu-la cap a la vostra dreta prenent les dreceres senyalitzades. Als vint-i-cinc minuts el camí travessa la carretera. Arribareu a Rialp deixant, per sobre a la vostra dreta, les ruïnes del castell.

3h 15min Rialp, 712m. Baixeu fins als porxos del carrer del Mig i seguïu-lo a l'esquerra. Un cop a la carretera, travesseu-la i baixeu pel carrer del Raval. Preneu el primer carrer que surt a la vostra dreta fins al pont penjant. Travesseu-lo i preneu el camí que s'enfila per l'altra banda. Aviat tindreu, a la vostra dreta, una magnífica vista del majestuós Montsent. A l'altra banda també veureu el poble de Sorre.

3h 30min Font de la Canerilla. Amb taula i bancs de fusta.

3h 45min Depuradora. En aquest punt el camí surt a una pista asfaltada. Seguiu-la amunt. Allà a on s'acaba trobareu l'indicador del camí de Triago que mena a Sort. Baixeu contornejant una finca privada i torneu a pujar un cop s'acaba la tanca metàl·lica. A l'alçada del càmping Noguera Pallaresa el camí s'atansa al riu. Finalment el camí surt a una pista que heu de seguir, bo i deixant a l'esquerra els trencalls de

Recull literari

les seves rutes i els furtaven els proveïdors, com si al món del contraban no hi hagués regles, qui ho va pagar va ser un dels joves lloctinents de Caregue, el Valentí Targa de ca de Roia d'Altron, que contra les ordres explícites del seu cap, havia fet baixar dotze homes amb fardo caríssim pel barranc del Port Negre perquè a mi no hi ha caratapats ni Déu que m'aturi i em faci fer marrada quan vaig carregat. I els caratapats els van prendre els fardos, els van fer fugir per cames i van arruïnar Caregue perquè aquesta era la càrrega més valuosa que mai ha fet vinre d'Andorra [...]

❖ Oriol Fontelles es va fer del maquis la nit que van fer volar el pont del camí de Rialp

«Així de simple va ser, filleta meva, com vaig començar a treballar pels maquis. [...] I el comandament em va ordenar que continués fent la mateixa vida, exactament la mateixa, fent classe, anant al cafè a fer la copeta amb el Valentí, acompanyant-lo en les seves incursions, col·laborant amb la Falange i aconseguint que ningú, al poble, no tingués cap dubte que era un veritable feixista. [...]

—I com sé que m'estàs dient la veritat? I si ets un agent del Valentí Targa?

—Aquesta nit hi haurà un moviment a Sort. És la meva prova que no et menteixo.

—Quin moviment?

—Saps el pont que vam fer saltar a la tardor per la banda d'Isil?

—Sí. Vas ser tu?

—Saps el pont del camí de Rialp?

—A Sort, sí.

—Bum.

—Ah.

—Demà, quan vegis el desastre, indigna't. Que el Targa es refii molt de tu. [...]

Itinerari 2

Pels camins de Les veus del Pamano (II)

Descripció de l'itinerari

Pernui i Embonui. Passat aquest últim travesseu un pont i, al següent revolt, preneu recte el camí que baixa entre murs de pedra seca pels horts del barranc de Santa Anna.

4h 35min Sort, 696m. Seguiu el passeig cap a la vostra esquerra i travesseu, cap a la dreta, el pont sobre el Noguera Pallaresa. Baixeu per la carretera de la Seu d'Urgell fins a l'avinguda Comtes del Pallars. Des d'aquesta cruïlla, podeu anar a la dreta per visitar la part antiga del poble i la plaça major, on els falangistes de Les veus del Pamano, volien situar-hi el monument als morts de la Guerra. Reempreneu la ruta tornant a la cruïlla, seguiu uns metres i preneu el carrer que puja a la dreta. Aviat trobareu l'indicador de la pista que puja a la vostra esquerra en direcció a Bressui. Més amunt s'uneix al camí vell, que té algun tram de forta pujada.

4h 55min Bressui, 829m. Pugeu pel carrer de la dreta fins a la cruïlla de la plaça de Dalt (font-abeurador). Seguiu cap a l'esquerra en direcció a Enviny. De seguida, a la sortida del poble, preneu la pista que puja deixant, a sota i a l'esquerra, la carretera que baixa a Sort. Als vint minuts, deixeu la pista i preneu el camí vell que puja a l'esquerra. Des d'aquest punt tindreu una nova imatge aèria de la vila de Sort. I aviat, tindreu a la vostra esquerra, una bonica vista de la vall de Siarb. D'ara en endavant el camí conserva, en bona part, l'empedrat original (engravat) i es veuen les carismàtiques cabanes integrades a les parets dels prats que servien per desar eines, aixopugar-se o protegir-se del sol.

5h 40min Cruïlla. Preneu el camí que puja a la dreta deixant a l'esquerra el trencall de Montardit de Dalt. Veureu aquest poble més avall, a la vostra esquerra.

5h 45min Enviny, 1.156m. Travesseu la carretera i pugeu fins als caps del poble. A dalt trobareu una font i el safareig. Una mica més amunt seguiu les marques que surten cap a l'esquerra, sense arribar a les darreres cases. Als vint minuts, allà finalitza la pujada, deixeu a la vostra esquerra el trencall de l'ermita de Sant Roc. Cinc minuts després el camí surt a una pista. Seguiu-la avall a la vostra dreta.

6h 30min Pujalt, 1.174m. Aquest poble del Batlliu té l'honor de ser l'única població de la comarca des d'on es pot veure la Pica d'Estats, el cim més elevat de Catalunya. Aneu fins a l'entrada del poble, deixant a la vostra dreta el museu de les Papallones de Catalunya. De seguida trobareu l'indicador del camí d'Olp a la vostra dreta. Fins que aquest surt a la carretera, anireu trobant plafons de les diferents espècies de papallones de la zona. Als quinze minuts el camí surt a la carretera. Sense travessar-la, seguiu-la durant cinquanta metres i continueu pel camí que surt a la vostra dreta. Aviat veureu,

Recull literari

A la plaça Major de Sort els falangistes van intentar infructuosament col·locar un monument als morts per les «hordes roges»

«[...] Tot i això, l'Oriol Fontelles, després d'assecar-se la suor del front, ja que el sol, quan treia el nas entre els núvols carregats, li venia a la cara, va somriure, afablement, al senyor Valentí Targa quan aquest pujà els graons de la tarima a la plaça major de Sort, que ara es deia plaza Mayor, al costat de les altres onze autoritats. Dotze persones dalt de la tarima que uns quants anys abans es feia servir per a la cobla o l'orquestra del ball de tarda, quan encara existia la música.»

Grup d'alumnes d'Enviny cap a l'any 1940
Enviny apareix indirectament a la novel·la. L'autor ha volgut que la coberta de totes les edicions, també les traduïdes a altres llengües, la protagonitzin un grup d'alumnes d'aquest poble en una fotografia presa cap al 1940. La minisèrie «Les veus del Pamano» ha utilitzat com a escenari l'escola d'aquest poble.

Enviny

El camí infernal de Sort a Pujalt

A Pujalt heu arribat des de Bressui i Enviny. Si haguéssiu agafat el camí que puja directament des de Sort entendríeu el perquè dels pensaments de Jaume Serrallac, picapedrer del poble de Torena:

«Va envejar-lo perquè tenia sou de funcionari i en canvi ell havia de viure amb l'ai al cor, les lletres del camió encara no pagades i l'arbre de lleves fet a miques per haver-se entestat a pujar amb tanta càrrega per l'infernall camí de Pujalt»

Pujalt

50 minuts
11 Sort

20 minuts
12 Bressui

50 minuts
13 Enviny

45 minuts
14 Pujalt

Itinerari 2

Pels camins de Les veus del Pamano (II)

Descripció de l'itinerari

a dalt i a l'esquerra, espectaculars parets de pedra seca amb la típica crestellera i les corresponents cabanes integrades. Per sota, a la vostra dreta, deixareu el llogarret de Castell-viny i, al davant, una mica lluny, veureu l'ermita de Sant Josep d'Olp. Finalment el camí surt a una pista que heu de seguir avall a la dreta. Aquesta surt a la carretera que porta a Castell-viny. Seguiu-la amunt a la vostra esquerra.

7h 05min Olp, 1.091m. Sortireu a la plaça Major. No seguiu el camí que baixa a la dreta de la font, ja que aquest davalla fins a Sort. Seguiu recte el carrer principal fins a l'entrada del poble. Pugeu uns metres per la carretera que porta a Pujalt i de seguida trobareu, a la dreta, un pal indicador que assenyalava la direcció de l'ermita de Sant Josep d'Olp (Km 4 del Camí Natural). Seguiu la pista durant cinc minuts. De seguida n'agafareu una altra, a la dreta, en una cruïlla senyalitzada.

7h 15min Cruïlla. Preneu a l'esquerra el camí que baixa a Altron. Si voleu podeu visitar l'ermita de Sant Josep d'Olp, que es troba a cinc minuts cap la vostra dreta. De seguida veureu el poble de Surp, envoltat de prats de dall, a la vessant solana de la vall. El camí surt a la carretera a l'alçada de la Mare de Déu de Montserrat. Seguiu carretera amunt, cap a l'esquerra.

7h 45min Altron, 988m. A l'aparcament, preneu la pista que puja a l'esquerra en direcció a la formatgeria La Peça d'Altron. Passada aquesta, de seguida trobareu la cruïlla del camí de Rellos (Km 8 del Camí Natural). Preneu el camí de la vostra dreta en direcció a Seurí. Als cinc minuts el camí surt a una pista. Travesseu-la i seguiu per la que puja a la vostra esquerra. El camí transcorre entre fantàstics murs de pedra seca recoberts de molsa.

8h 05min Barranc de Puïnero. En aquest tram el camí transcorre paral·lel al barranc. Després va guanyant alçada oferint-nos noves perspectives dels pobles de Llessú, Seurí i Bernui.

8h 25min Barranc dels Bodoluxos. Km 10 del Camí Natural. Als deu minuts deixareu a l'esquerra de la pista una magnífica cabana perfectament integrada al mur de pedra seca.

8h 40min Cruïlla, 1157m. El camí surt a la pista que va d'Altron a Seurí. Seguiu-la amunt a la vostra esquerra.

8h 45min Cruïlla. Deixeu a l'esquerra el camí de Meneurí i les bordes d'Olp i seguiu recte en direcció a Seurí. Primer travessareu el barranc de les Boïgues i després el riu Pamano. Al costat del pont trobareu un dels llibres del camí, amb un dels fragments de la novel·la on apareix el riu. Poc després, deixant a la dreta la pista que puja a Seurí, preneu l'empedrat camí dels horts.

Recull literari

Altron, d'on era fill l'alcalde Targa

«Aquest era el drama de l'alcalde de Torena que no tenia casa a Torena sinó a Altron, on vivia el que li quedava de família que no volia saber-ne res perquè feia anys que estaven barallats, des que va passar allò de la Malavella. Un alcalde que s'estava fent ric, molt ric, però que no tenia ni una reconsagrada casa on reposar, amb una dona i uns fills i un hortet al darrere, perquè ni a casa Gravat, d'on sóc Goel particular, no volen que hi posi els peus.»

El riu Pamano

«Ell, des del pupitre de l'esquerra, el que tocava a la paret, mirava els mapes que l'ajudaven a somiar i s'imaginava remant Amazones amunt, per aquella cinta blava envoltada de verd, i en arribar a la zona marronosa i blanca, a les fonts de l'Amazones, llançant un crit tan fort que el sentirien de tot Amèrica, des de l'estret de Bering fins a Terra del Foc.

—Dígues, Jaumet.

—No, que... l'Amazones, me mareja...

—Per què, dígues.

—No, que quantes vegades és lo Pamano. O quantes vegades és la Noguera.

L'Oriol mirava els ulls blaus del Jaume Serrallac buscant-hi la seva veritat. Potser era l'únic nen que sempre estava rumiant [...]

—L'Amazones és... més de mil vegades el Pamano.

—No. —Admirat, rendit, el Jaumet Serrallac.

—Sí.»

Itinerari 2

Pels camins de Les veus del Pamano (II)

25 minuts
19 Seurí
1 Lessui

Descripció de l'itinerari

8h 55min Seurí, 1.223m. Pugeu als caps del poble i seguïu amunt la pista que surt al costat de l'església. Aviat trobareu l'indicador del camí vell que puja a l'esquerra. Aquest travessa dos cops la carretera i arriba a Lessui a l'alçada del cementiri.

9h 20min Lessui, 1.411m. Inici i final d'aquest sensacional periple.

Si teniu ganes de deixar anar encara més la vostra imaginació podeu reconstruir l'antiga nau de l'església de Sant Pere o buscar la imaginària casa Gravat en els carrers del poble.

Més Informació a www.valldassua.cat

Recull literari

L'església de Sant Pere

«L'església de Sant Pere de Torenà tenia la porta ajustada. La va empenyer amb precaució. A dins, tot era a les foques. Li va venir la bafarada de frescor i humitat i un imperceptible soroll metàl·lic. Es va encendre un llum elèctric, el de la bombeta de l'Altar. Quan es va adonar que el Ventura d'ulls de carbó i els seus emboscats eren l'alcalde Targa i els seus falangistes, ja era massa tard per a tot.»

O podeu buscar en la vostra imaginació (no a Lessui) casa Gravat

«Casa Gravat, al final del carrer Major que ara es deia José Antonio, havia estat bastida el mil set-cents trenta-u, segons certificava la inscripció de la llinda. La va fer construir Joan Vilabré i Tor sobre una antiga ca de Gravat propietat de la família, quan va decidir que una cosa era la feina i l'altra la casa on viure. Va deixar el majoral, l'administrador, els mossos fins a l'últim regatxo, la maquinària, les eines, el fenc, el gra, les mosques vironeres, la pudor, els fems, els matxos, els sobranys i tot el bestiar a ca de Padrós, que és on havien viscut fins aleshores i va convertir la nova casa en una mansió com les que havia vist a Barcelona [...]»

Serveis en ruta

ALLOTJAMENTS

LLESSUI

- Hostal Andrevà (973621723)
- Pensió Trilla (973621719)

CAREGUE

- Allotjament rural independent Casa Roset (699509739)

ESCÀS

- Casa Coix. Allotjament rural independent (973250036 / 699463899)

SURP

- Lo paller del Coc. Allotjament rural independent (973620391 / 607663351)

RIALP

- Consultar oficina de turisme del Pallars Sobirà (973621002)

SORT

- Consultar oficina de turisme del Pallars Sobirà (973621002)

ENVINY

- Allotjament rural independent Casa Camp (606442342)

PUJALT

- Alberg Ca l'Anton (973620917)

ALTRON

- Roch Hotel (973621759)
- Hostal – Pensió Vall d'Assua (973621738)
- L'Era de Sansa. Allotjament rural independent (973621736)

SEURÍ

- Allotjament rural independent Casa Font (973621778)
- Allotjament rural independent Casa Perramon (629 264 509)

RESTAURANTS

LLESSUI

- Restaurant El Pigal – casa Kiko (973621715)

BERNUI

- Casa Joana (973621758)

RIALP

- Consultar oficina de turisme del Pallars Sobirà (973621002)

SORT

- Consultar oficina de turisme del Pallars Sobirà (973621002)

ALTRON

- Restaurant Roch Hotel (973621759)
- Restaurant Pensió Vall d'Assua (973621738)

MUSEUS

LLESSUI

- Ecomuseu dels Pastors de la Vall d'Assua (973621798)

PUJALT

- Museu de les papallones de Catalunya (973620743)

SORT

- Presó· Museu Camí de la Llibertat (973620010)

TAXIS

BERNUI

- Autocars i taxis Mario (973621533 / 629742020)

CAREGUE

- Taxis Bellera (656804498)

ALTRES SERVEIS

SURP

- Casa Mateu. Formatges i iogurts d'ovella (973621405)

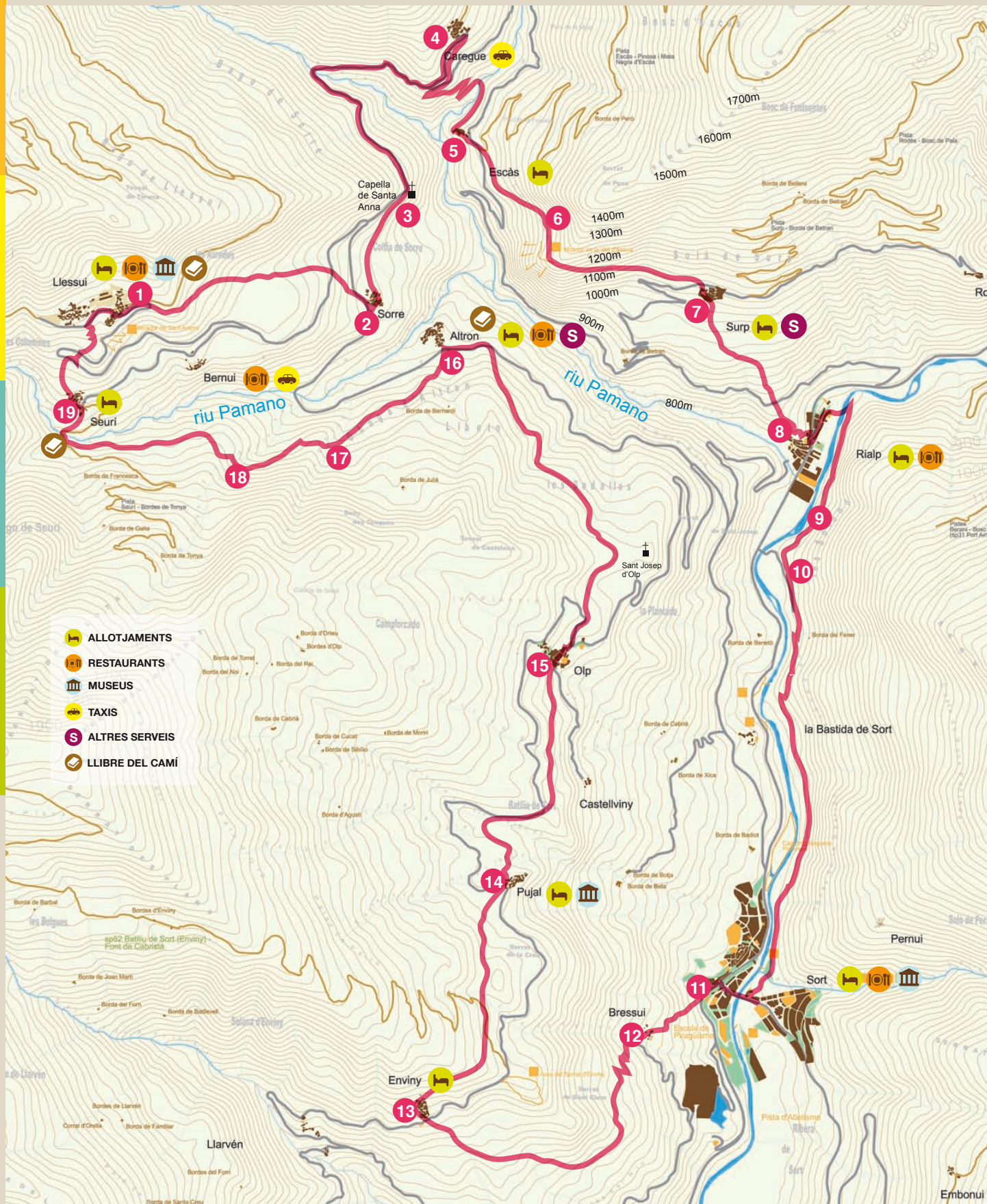
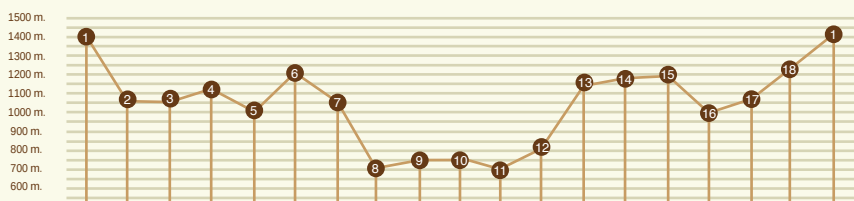
ALTRON

- La peça d'Altron. Formatge pagès (973621732)

Itinerari 2

Pels camins de Les veus del Pamano (II)

Desnivell

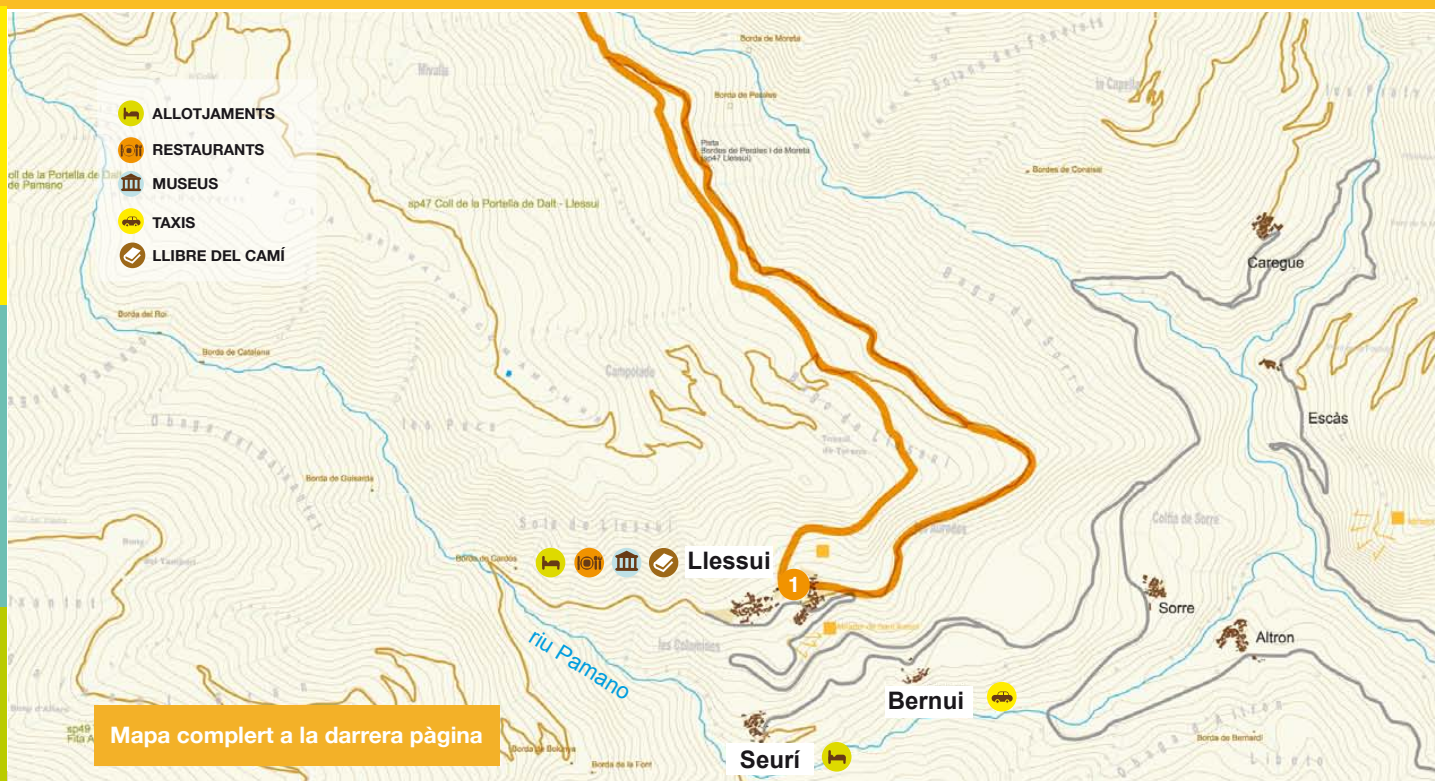

Itinerari 3

Pels camins de Verd Madur

LA VALL D'ÀSSUA
I EL BATLLIU

Un paisatge de novel·la

ITINERARI

Llessui – bordes de Llessui – barranc de Moró – barranc de Mollons – font dels Guaus – pas de Mainera – estany Xic de Mainera – estany Gran de Mainera

Introducció

L'itinerari de *Verd madur* comença al poble de Llessui, que Josep Virós descriu al seu llibre de forma força precisa. Com que el poble és prou gran, us aconsellem que el visiteu un dia abans de fer la ruta, o en arribar d'aquesta. Per estalviar-nos una bona estona de caminar, us proposem que avanceu amb el cotxe fins a les bordes de Llessui, passant pel bag, on es concentra bona part dels millors prats de dall del terme –us aconsellem que us atureu a mirar l'imponent Montsent just després del primer revolt. Les bordes de Llessui separen la part més humanitzada de l'excursió de l'alta muntanya, coberta de pastures, animals i construccions ramaderes; fins i tot les restes dels antics orris on es munyien les ovelles a l'estiu. Des de les bordes, on ja es respiren els aires feréstecs de la muntanya, ascendirem al costat del riu Berasti fins al Pas de Mainera, límit del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estanys de Sant Maurici. A partir d'aquí, comença el paisatge d'alta muntanya on, poc a poc, les roques granítiques de color clar guanyen presència i ressalten el verd de l'herba que les envolta.

Textos del llibre:

Verd Madur (Joan Virós)

Descripció tècnica

Punt de partida: Poble o bordes de Llessui

Situació: Vall d'Àssua

Durada: 2h 40min (només anada. Tenir en compte que aquest és el temps de marxa efectiva, no s'han comptabilitzat les parades ni el temps de tornada)

Desnivell: 936 m

Dificultat: Excursió de dia sencer, amb un cert grau d'exigència i fort desnivell, però poca dificultat si s'està acostumat a caminar per l'alta muntanya. Cal prestar molta atenció a les marques i pals de fusta que jalonen la ruta. En alguns trams el camí està poc fressat.

Observacions: Si voleu, des d'aquí es pot ascendir al pic de Mainera (2.906m), des del qual, es pot veure l'immens rosari de llacs del Parc Nacional. En aquest cas haureu de calcular un parell d'hores més entre pujar i baixar.

Senyalització: Pals de fusta amb banderoles grans (Camí Natural de Sort i la vall d'Àssua), marques de cercles grocs amb centre negre (Xarxa d'Itineraris Culturals i de Natura del Pallars Sobirà), estaquetes de fusta pintades de groc (Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici) i fites.

Mapa recomanat: Pallars Sobirà-Sud (1:50.000) Consell Comarcal del Pallars Sobirà, Editorial Piolet, 2006

Descripció de l'itinerari

L'itinerari s'inicia al poble de Llessui. ☛ Us recomanem que us reserveu la tarda anterior o posterior a la ruta per fer-hi una visita. Josep Virós el descriu amb detall i encara que hagin passat més de 50 anys des que va escriure la novel·la, s'hi reconeixen els escenaris perfectament. Al Pago, la plaça de Torre (part més baixa del poble), podreu trobar un dels llibres del camí, amb un dels fragments on Josep Virós descriu Serresaltes.

Des de Llessui, amb cotxe, preneu la pista (transitable amb turisme) que comença a l'últim revolt abans d'entrar al poble. Seguiu-la durant uns 5 km sense desviar-vos fins a les bordes de Llessui, on s'acaba. Aquí comença el sender ara tot senyalitzat. Els més caminadors teniu l'opció de sortir des del mateix poble de Llessui pel camí empedrat de Canasso i, després, seguir l'antiga pista de les bordes de Llessui. Aquest trajecte forma part del Camí Natural de Sort i la vall d'Àssua i, per tant, està senyalitzat. Si escolliu aquesta opció heu d'afegir al recorregut 1 h 15 min tant d'anada com de tornada.

0h 00min Bordes de Llessui, 1.518m. Àrea de pícnic. ☛ Preneu el camí que surt entre les dos primeres bordes en direcció al Pas de Mainera. De seguida deixareu a l'esquerra dues bordes en ruïnes i la darrera (borda de Rogel) a la dreta. Més endavant el camí s'eixampla. Quan aquest es torna més estret, deixareu una cabana de pedra seca, més amunt, a l'esquerra. Travessareu els barrancs de Moró i del Boscarró (aquest últim per un pont de fusta). Després d'una curta pujada, deixeu més avall, a la dreta, la boïga (delimitacions de pedra seca que es formaven en espedregar un tros de muntanya que a partir d'aquell moment pertanyia al que realitzava aquest treball). Aviat travessareu el barranc del Ribader.

0h 40min Boter dels Gaverners. Salt d'aigua que veureu a l'altre costat. Ara el camí travessa, a més d'altres petits barrancs, el de Mollons i el de Font Grossa. A continuació travessa una zona de prats i fa una forta pujada, anant a buscar un pas entre roques, sense atansar-se al riu principal. Quan ja s'intueix el traçat de la pista procedent del coll de Triador més amunt i a l'esquerra, el camí s'enfila cap a un altre pas entre roques. Més endavant el camí va paral·lel al barranc dels Guaus, tot deixant-lo a l'esquerra. Aviat trobareu un pal indicador i unes escales amb esglaons de fusta.

Recull literari

Llessui o Serresaltes

☛ «El poble, Serresaltes, és arrecerat en un replà, a mig pendent de la solana. Entre migdia i ponent, el desnivell del terreny és tan pronunciat que els balcons de les cases semblen abocar-se a la buidor. La més alta d'aquell indret és ca de Janot, de les millors del poble, en els seus bons temps.

Des d'allí s'atalaia un panorama meravellós que dona, a qui el mira, la sensació de volar. A sota mateix de les cases, hi ha els horts, en un enfilall de bancals de totes mides i formes; tot seguit, els bedres i les closes, clapejades de conreus, i, més avall, l'ampla franja de prats que arriba fins al riu. A l'altra banda d'aquest, el pendent de l'obaga s'estén com un immens tapís que tingués el cel per límit. A baix, continuen els prats; després vénen els camps formant, en un escalat de marges, un mosaic indescriptible de dibuix i colorit, i més amunt, el costellam i el dors d'aquella muntanya de prodigi, tota l'herba, sense arbres, sense roques, llisa, suau, diadema d'esmaragda cenyint l'alta testa de la Vall.»

Llessui i Torre

☛ «Per Sant Antoni de gener, se celebrava una cursa de cavalls i egües a la qual concorrien les cases que tenien ensem bons exemplars equins i minyons capaços de muntar-los. [...] Aquesta circumstància, d'ésser en certa manera el prestigi de les cases, més que no pas el personal dels genets, el que entrava a la palestra, i la rivalitat mai apaivagada que existia entre el poble i el raval —separats per camps de conreu i units per l'ample camí que servia d'hipòdrom—, donava a la cursa un interès singular i apassionant, compartit per tot el poble [...]»

Serrat de Comam enre

☛ «La muntanya, que a dalt és tota llisa i herbosa, mostra a la seva falda, darrera el poble, com un prisat obert, o com un paravent colossal d'arestes rocoses i dentades que formen una sèrie de serrats. De lluny, semblen talment un rengle de cíclops muntant guàrdia a l'infinít.

Són les Vessants, el lloc on pastura la vacada; un indret realment paradisiac, per als remugants bovins, si no fos que alguns s'hi estímben quan, arrasada ja l'herba de costats i fondalades, la fam els porta a seguir i resseguir les vines de vegetació que decoren els penyals.»

El camí de Llessui a les bordes. El bago

☛ «A prop d'una hora de camí en direcció nord-est, després de travessar dues contrades separades per una carena de rocam i argelagues, es troba la petita i recòndita ribera de Clot Geliu, regada per un dels rierols que neixen del desglaç. Vista de lluny, aquell matí de juliol, semblava un formiguer en plena activitat. Rengleres de dallaries, penjats en el pendent

1 Bordes de Llessui

15 minuts

2 Boter dels Gaverners

30 minuts

Itinerari 3

Pels camins de Verd Madur

Descripció de l'itinerari

3 Pas de Mainera

30 minuts

1h 30min Pas de Mainera, 2.120m. Aparcament, àrea de pícnic i plafó informatiu del Parc Nacional (Zona Perifèrica). Seguiu cap a la vostra dreta en direcció als estanys de Mainera. El camí no sempre es fàcil de seguir ja que hi ha trams poc fressats. Tot i així no té pèrdua perquè seguint el riu per una banda o per l'altra arribareu sempre al desguàs de l'estany Xic. Aviat veureu unes estagues que se'n van cap a la dreta, però aquell camí a estones és perdedor. Per tant, us recomanem que comenceu la pujada deixant el riu de la Mainera i el salt d'aigua a la vostra esquerra. Més amunt ja retrobareu el camí. Després travesseu el riu, deixant-lo a la vostra dreta, seguint les estagues de fusta pel camí ben fressat. Aviat deixareu a l'esquerra el barranc de Montorroio.

4 Clot de lo Ribell

20 min.

2h 10min Clot de lo Ribell, 2.339m. En aquest punt veureu, a l'altre costat del riu, una estaca de fusta. Travesseu-lo altre cop deixant-lo definitivament a la vostra esquerra. A la dreta N un camí, a trams desdibuixat i senyalitzat amb estagues de fusta, puja directament a l'estany Gran. La nostra proposta passa primer pel petit. Seguiu el riu, que a sota mateix de l'estany Xic aviat es desdobra. Es tracta d'anar seguint estagues i fites sense allunyar-vos del riu. Quan aquestes es perden, pugeu cap al NO seguint entre blocs el curs de l'aigua. Aviat arribareu a un petit estany que precedeix el desguàs del primer dels estanys de Mainera.

5 Estany Xic de la Mainera

35 minuts

2h 30min Estany Xic de la Mainera, 2.424m. Situat als peus del pic de la Mainera, és l'antesala de l'estany Gran. Per anar-hi, seguiu el corriol que surt cap a la vostra dreta N fins a trobar un barranquet. Seguint-lo arribareu al paradisiac estany.

6 Estany Gran de la Mainera

2h 40min Estany Gran de la Mainera, 2.454m. ☉ Situat al dessota de la cresta de l'Aviò, coneguda per aquest nom perquè un aviò militar alemany s'hi va estavellar l'any 1943. Des d'aquí crida l'atenció la collada de la Coma d'Espòs, partió dels sediments vermellosos del pic de Montorroio i el granit grisenc de la Pala Pedregosa. Ara podeu seguir el mateix itinerari de pujada en sentit invers, o bé vorejar l'estany cap al NE fins a un visible camí que us durà al punt on es desdobra el riu, a sota de l'estany Xic. Aquest servia per accedir a una mina de marbre, però ara es troba molt desdibuixat.

Recull literari

dels prats, abatien l'herba en llargues tires paral·leles que les dones i els vailets anaven girant i regirant al sol, a cops de força.»

☉ Les bordes, com a símbol de l'amor de l'Enric i l'Elvira

«Mirà, davant seu, les dues bordes. A sol i serena, devien romandre sempre així, quietes i agermanades l'una al costat de l'altra, mentre que, en les nits de tempesta, la de Janot, més petita, de parets més dèbils i cresta més fina, devia cercar aixopluc en la seva companya. Li semblaren mascle i femella. Com un símbol d'ell i l'Elvira.

Tant de bo que fos així! Tant de bo que poguessin, l'hereu de Pujalt i la cabalera de Janot, aparellar-se tan harmoniosament com ho estaven llurs bordes i prats, allí a Clot Geliu, i com ho estaven també els trossos d'una i altra casa en algunes contrades de conreu! Què en dirien les bordes, els prats i els trossos respectius, d'aquell emparentament? Ben segur que se n'alegrarien! Però què en pensarien i què en dirien el pare, el senyor oncle, els germans seminaristes, la germana monja, aquelles ties tant encarcerades i tota la parentela? I tot el poble? I tota la muntanya? Es sentí abocat a l'abisme.»

☉ L'Elvira se'n va a l'Estany Llarg, tot i la por del seu pare que l'empaiti un pastor

«— Però no m'hi agafarien, desprevinguda. De pujada muntarà la Pigarda, i ja sabeu que ningú no podria atrapar-me, suposant que m'empaités; i de tornada, com que m'arribaré a l'Estany Llarg a refrescar-me, baixaré per la ribera de Clot Geliu, on no n'hi ha, de pastors.

[...]

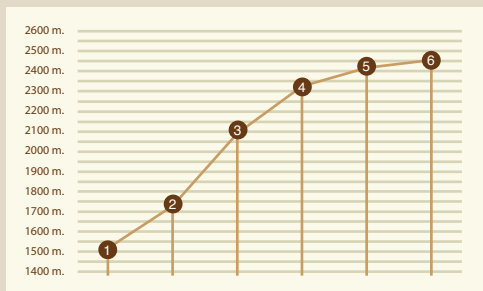
— Doncs no en parlem més —decidí—. Vés tu a la muntanya, que al Manel i a mi no ens mancarà altra feina. [...]

Als ulls de l'Elvira, enlluernats per la claror de l'alba, la vall apareixia fosca com una gola de llop. No s'albirava enlloc una ànima vivent. Planava arreu un silenci pregon, total, només romput pel trepig compassat i vigorós de les egües, secundat pels pollins, com en bemoll. La noia, calçada amb sabatilles de sola de canem, caminava sense fer soroll, lleugera com una daina. [...], tot, a cada pas i a cada revolt, eren indrets estimats on li hauria agradat d'aturar-se a acariciar-ne els records... Però, allà dalt, es veien els cims, que l'esperaven, i calia prosseguir amunt, amunt, empesa per aquell anhel irresistible d'enlairament que, sense adonar-se'n, la féu saltar a cavall de la Pigarda just al moment de sortir el sol [...].»

Itinerari 3

Pels camins de Verd Madur

Desnivell

Montsent

Estany de Mainera

Recull literari

☞ Sota Montsent

«Ella prosseguí amunt, dret al nord, devers el cap mateix del gegant que, com un miracle, domina la serralada sense perdre la seva capa de vellut verd...»

☞ La regió dels llacs

«Havia traspassat el cim i es trobava abocada a la fantàstica regió dels llacs. A una immensitat de verd succeïa una immensitat de blancor, de congestes de neu glaçada i serres de granit: talment una legió petrificada de monstres colossals formant rotlles per contemplar-se en el tros de mirall que els tocà en sort el dia que caigué una capa de cel per plasmar la meravella dels estanys. Només al voltant d'aquests resten, com per emmarcar-los, unes vinses i raconades de verdor, minvades encara per pigals despresos de les crestes esberlades!

El primer, d'aquella cadena d'estanys, és l'Estany Llarg, que allí sota mateix ensenyava la cua. L'Elvira hi corregué, com hipnotitzada. Tots dos se sabien units per un llac de mútua fidelitat. Ella no en volia conèixer cap més, de llac, i ell la tenia també com a única nimfa.»

La muntanya de Llessui

«Allò sí que eren muntanyes, altes, immenses, meravelloses; tan blanques, a l'hivern, que el cap negre d'una agulla de picar hi hauria ressaltat d'un tros lluny com una taca, i tan verdes, a l'estiu, que tots els animals del país, milers i milers, podien pasturar-hi sense acabar-ne l'herba!»

Serveis en ruta

● ALLOTJAMENTS

LLESSUI

- Hostal Andrevà (973621723)
- Pensió Trilla (973621719)

● RESTAURANTS

LLESSUI

- Restaurant El Pigal – casa Kiko (973621715)

● MUSEUS

LLESSUI

- Ecomuseu dels Pastors de la Vall d'Àssua (973621798)

● TAXIS

BERNUI

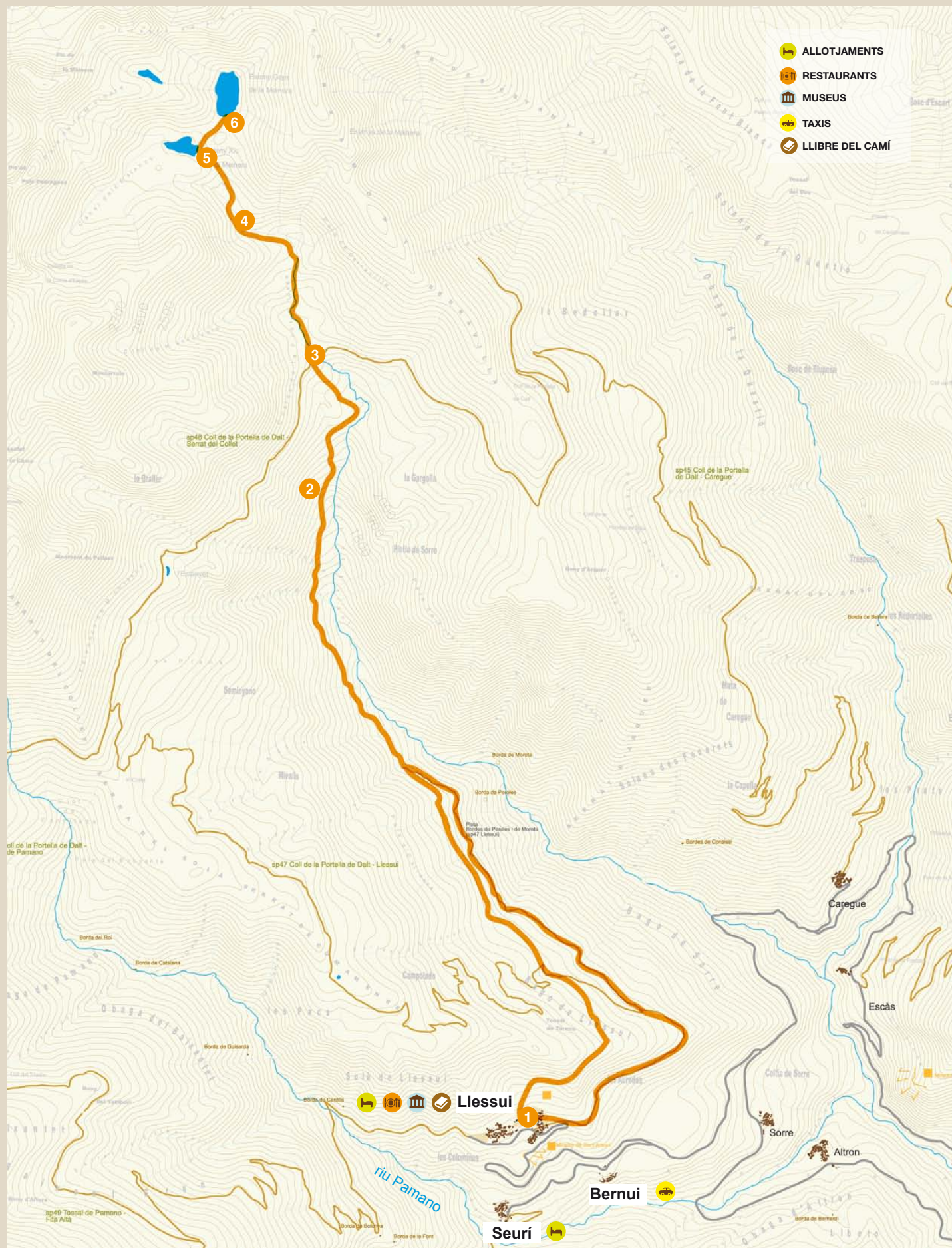
- Autocars i taxis Mario (973621533 / 629742020)

CAREGUE

- Taxis Bellera (656804498)

Itinerari 3

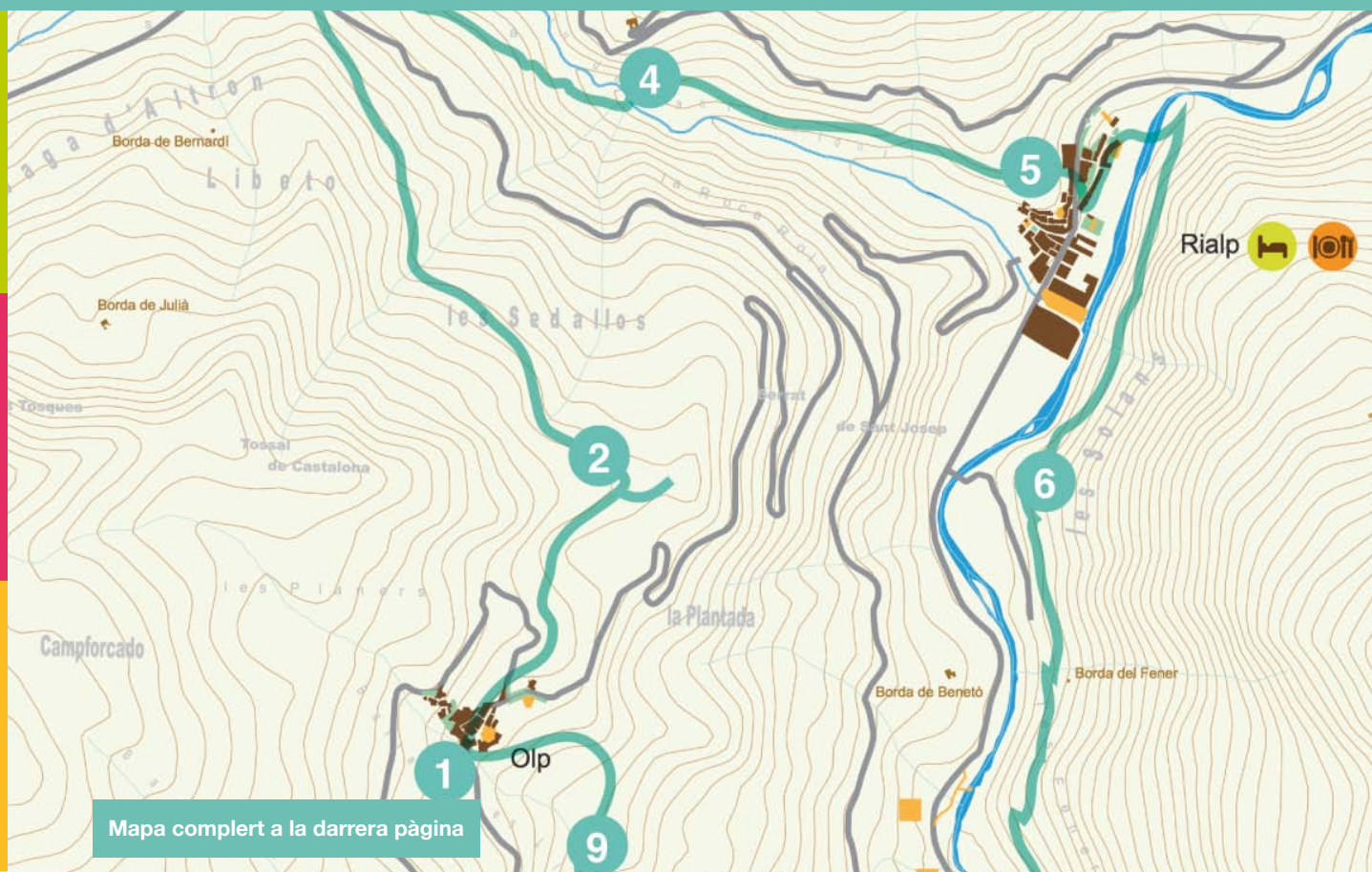
Pels camins de Verd Madur

Itinerari s

Pels camins de
Mel i metzines

LA VALL D'ÀSSUA
I EL BATLLIU
Un paisatge de novel·la

Mapa complet a la darrera pàgina

ITINERARI

Olp – Sant Josep d'Olp – Mare de Déu de Montserrat – Camí de la Roca Roia –
Rialp – Sort – Olp

Introducció

Un camí tranquil i assolellat, que conserva encara magnífics trams engravats i murs de pedra seca perfectament alineats amb les pedres col·locades en crestellera. El recorregut segueix la vida al Pallars del protagonista de *Mel i metzines*, els millors records d'infància al Batlliu, la vida a Rialp, a Sort... Haureu de llegir el llibre per seguir el seu camí, fins i tot més enllà de la frontera del nostre país.

Vista des del Batlliu

Textos del llibre:

Mel i metzines (Maria Barbal)

Descripció tècnica

Punt de partida: Poble d'Olp

Zona: Batlliu de Sort i part baixa de la vall d'Àssua

Durada: 4h 30min

Desnivell: 409 m

Dificultat: Excursió de mig dia o dia sencer, amb un cert grau d'exigència i desnivell mitjà. No té cap dificultat

Observacions: L'itinerari també pot realitzar-se des de Pujalt on hi ha allotjament. El camí de Pujalt a Olp s'agafa a la sortida del poble i està ben indicat. El que puja de Sort a Pujalt es pren des de la part alta de Sort, a la carretera que uneix el poble amb l'arxiu comarcal

Senyalització: Pals de fusta amb banderoles granes (Camí Natural de Sort i la vall d'Àssua) i marques de cerques grocs amb centre negre (Xarxa d'Itineraris Culturals i de Natura del Pallars Sobirà)

Mapa recomanat: Pallars Sobirà-Sud (1:50.000) Consell Comarcal del Pallars Sobirà, Editorial Piolet, 2006

Descripció de l'itinerari

La ruta comença a Olp, ☉ poble del protagonista de l'obra, on podeu arribar en cotxe des de qualsevol dels altres pobles del Batlliu (teniu allotjament a Pujalt i a Enviny), al costat de ponent, o des de la vall d'Àssua, a llevant.

0h 00min Olp, 1.091m. Pugeu uns metres per la carretera que porta a Pujalt i de seguida trobareu, a la dreta, un pal indicador que assenyalava la direcció de l'ermita de Sant Josep d'Olp (Km 4 del Camí Natural). Seguiu la pista durant cinc minuts. De seguida agafareu la de la dreta a una cruïlla senyalitzada.

0h 10min Cruïlla. Deixeu a l'esquerra el camí pel qual després baixareu a Altron, per tal d'atansar-vos a l'ermita.

0h 15min Sant Josep d'Olp, 1.105m. Àrea de pícnic. ☉ Extraordinari mirador, que entusiasmava a l'Agustí, de Mel i metzines, des del que es pot veure una imatge aèria dels nuclis de Sort i Rialp, a la vall del Noguera Pallaresa i la visió del Montsent i el Montorroio més fotogràfics. Desfeu el camí fins a la cruïlla on s'agafa el camí que baixa a Altron. De seguida veureu el poble de Surp envoltat de prats de dall a la vessant solana de la vall. El camí surt a la carretera a l'alçada de la Mare de Déu de Montserrat.

0h 45min Mare de Déu de Montserrat. Un cop a la carretera, amb la vista dels pobles de Caregue i Escàs, ja veureu la capella a l'altra banda, al costat d'un pal indicador. Baixeu per la pista asfaltada en direcció a Rialp pel camí de la Roca Roia, tal com indica el pal indicador de la Xarxa d'Itineraris Culturals i de Natura del Pallars Sobirà. Aviat deixareu un xalet a mà esquerra i de seguida trobareu una altra cruïlla. Preneu el camí que planeja a la vostra dreta (el de l'esquerra baixa a la Mola de Sall). Als deu minuts la pista s'acaba i comença el camí vell entre murs de pedra seca. Després d'uns avellaners gegants, el camí surt a un prat que cal travessar fins al seu extrem. Un cop allà seguiu les marques dels arbres. En arribar a una torre de la llum, preneu el camí que baixa a la vostra esquerra.

Recull literari

☉ El poble l'Olp

«El meu pare era de cal Sentit de Roní. [...] De molt jove va marxar a fer de mosso; van emprar-lo a casa d'uns parents de la seua mare que vivien a Olp. [...] Els parents d'Olp vivien en una casa desmesurada, d'aquelles que s'havien fet ajuntant-ne dos de qualsevol manera, que sap el temps que feia.»

☉ El viatge de l'Agustí al poble dels seus padrins

«Fins als onze anys no recordo haver fet altra sortida que anar a Roní, a veure els padrins per part del meu pare. El primer camí devia ser molt jovenet perquè encara hi vam anar tots quatre i Conrad i jo vam fer la part més gran del viatge a cavall del ruc. Devia ser la festa major perquè vam quedar-nos a dormir allí. Més endavant hi acostumàvem a anar al temps que s'havia acabat el batre i el redall, abans no comencés el fred més fort. D'Olp a Roní hi ha una bona caminada i s'havia de sortir a punta de dia.»

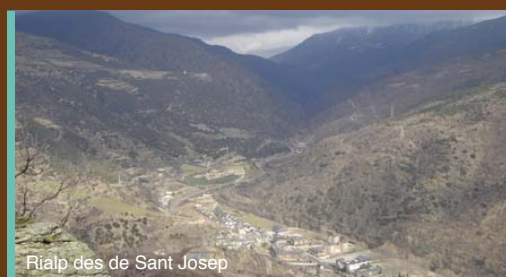
☉ Cap a Rialp, tant lluny... per anar a estudi i fer de mosso

«El cas és que estava punt de fer els dotze anys, quan un bon dia la meua mare em va dir que aniria a estudi a Rialp i com que al matí començaven molt aviat, m'estaria a casa Guerau durant la setmana i, a canvi de menjar i dormir, hi faria de mosset. Casa dissabte tornaria a Olp, a casa, i m'hi estaria fins dilluns a la matinada. El món em va caure a sobre. Va semblar-me que lluny del meu poble em moriria.»

«Encara quedaven quatre dies fins al dilluns. En la meua aflicció vaig viure'ls com els últims que han donat a un condemnat abans de separar-lo per sempre del món. Vaig recórrer tot el terme seguit de la Viola. La pobra gossa semblava entendre el meu trasbals millor que les persones. Vaig beure de la font i vaig repassar els camins pedregosos i bruts, em vaig entretenir davant les cases i les eres que fins el dia abans passava sense mirar.»

☉ Fins a Sant Josep abans de baixar a Rialp

«Vam caminar fins a l'extrem del poble i encara vam deixar-lo enrere. No vam parar-nos fins a l'ermita de Sant Josep. Des d'allí, voltat d'una quietud pacífica, vaig mirar al meu davant i va afigurar-se'm que no hi havia terra com aquella ni esbarzers amb l'ungla tant fina.»

Rialp des de Sant Josep

1 Olp

15 min.

2 Sant Josep d'Olp

30 minuts

3 Mare de Déu de Montserrat

25 minuts

Descripció de l'itinerari

- 4** Riu de Sant Antoni **1h 10min Riu de Sant Antoni.** Seguiu cap a la vostra dreta, sense travessar-lo i de seguida trobareu una passera de fusta. A partir d'ara el deixareu sempre a la dreta. El camí surt a una pista que heu de seguir fins a Rialp. A l'esquerra deixareu una central elèctrica al costat de la qual hi ha un àrea de pícnic.
- 45 minuts
- 5** Rialp **1h 55min Rialp, 712m.** La pista surt a l'avinguda Generalitat. Seguiu recte fins a l'avinguda Flora Cadena (carretera). Un cop allí, gireu a l'esquerra fins a la plaça del Tornall (Ajuntament). Podeu aprofitar per visitar el poble, i arribar-vos al carrer del Mig on se situava casa Guerau. Per reemprendre el camí, baixeu pel carrer Raval i preneu el primer carrer que surt a la dreta. Seguiu-lo fins al pont penjant, travesseu-lo i preneu el camí que s'enfila per l'altra banda.
- 15 minuts
- 6** Font de la Canerilla **2h 10min Font de la Canerilla.** Taula i bancs de fusta.
- 15 min.
- 7** Depuradora **2h 25min Depuradora.** En aquest punt el camí surt a una pista asfaltada. Seguiu-la amunt fins que aquesta s'acaba. Allà trobareu l'indicador del camí de Triago que mena a Sort. Baixeu contornejant una finca privada i torneu a pujar un cop s'acaba la tanca metàl·lica. A l'alçada del càmping Noguera Pallaresa el camí s'atansa al riu. Finalment el camí surt a una pista que heu de seguir deixant a l'esquerra els trencalls de Pernui i Embo-nui. Passat aquest últim, travesseu un pont i, al següent revolt, preneu recte el camí que baixa entre murs de pedra seca pels horts del barranc de Santa Anna.
- 50 minuts

Recull literari

Arribant a Rialp

«Ja feia una estoneta que es veïen les cases de Rialp, atarterades a la mateixa banda del riu».

L'Agustí arriba a Rialp

«Abans d'entrar al poble, quan només quedaven uns passos per arribar a les cases del raval, pare va dir que fèssim un mos. Allí vam esmorzar enmig d'una quietud molt gran i tot seguit vam encaminar-nos cap a casa Guerau que era al carrer del Mig, a tocar de la plaça de Dalb».

Llevar-se per anar a estudi

«Al col·legi, les hores estaven marcades sense compassió. A les set ja hi havíem de ser. El primer dia vaig pensar que a dos quarts que em llevés m'havia de sobrar el temps de rentar-me i vestir-me, però no comptava que ja hi havia costum de despertar-se els uns als altres. A les sis, des del cap de la plaça de Dalt fins a l'extrem de la de Baix, se sentien uns xiulets que treïen el son de les orelles. Era una manera molt bona d'espavilar-se, perquè aquell que encara dormia, quan sentia xiular, pensava que els seus companys ja rondaven per carrer, i s'alçava d'un bot creient que era tal hora».

Després de passar la primera setmana a Rialp, l'Agustí torna a casa

«El dissabte d'aquella primera setmana de col·legi, sense menjar re, em vaig posar de camí cap a Olp. Què hi feia que fos l'hora de dinar quan havia sortit d'estudi? M'arborava el pensament de refer tot sol el camí que sis dies abans havia trescat amb el meu pare... Em va semblar molt curt».

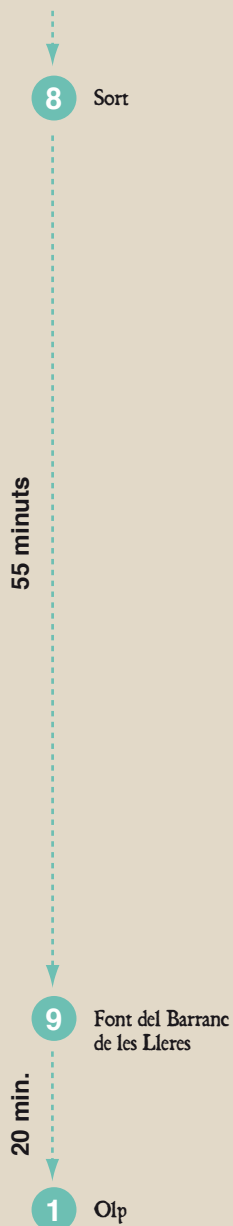
Seguint riu Noguera

«Tinc la sensació que el col·legi ens separava de les nostres coses. Apreníem geografia. Noms difícils de dir, de tot arreu, però tots eren de terres molt canes lluny de Rialp. Per la comarca s'havien acabat de construir preses per fabricar electricitat i mai no n'havíem sentit parlar. Ni de les fargues o dels petits telers d'on sortien les mantes que abrigaven els nostres llits. La Noguera Pallaresa encara deixava lliscar els raïls fets amb els troncs d'arbres que calia transportar al pla».

Una propietat per als parents d'Amèrica

«Mentre jo era a veremar, el meu germà havia fet el tracte per comprar una propietat amb un amo de Sort, sempre en nom dels parents d'Amèrica. Es tractava d'uns prats grans i plans, pel que el país té, situats en el camí que hi ha entre Sort i Rialp. Temps abans s'hi alçava una gran casa, però aleshores estava caiguda en una bona part».

Descripció de l'itinerari

3h 15min Sort, 696m. Sortireu a un passeig davant del riu Noguera Pallaresa. Seguiu-lo cap a la vostra esquerra, traverseu el riu pel pont i de seguida seguiu cap a la dreta l'avinguda Verge Montserrat. Per passar pel nucli antic, pugeu el primer carrer a l'esquerra fins a la plaça Major, traverseu el carrer Major fins a l'Ajuntament on ja comença la part nova. Un cop allí seguiu el carrer Dr. Carles Pol i Aleu, fins a trobar a la dreta el carrer Lluís Companys, que puja a la vostra esquerra pel barri de la Solana. De seguida trobareu, a la dreta, l'indicador del camí vell d'Olp, que puja entre murs de pedra seca.

3h 35min Cruïlla. Preneu el camí que puja a la vostra dreta en direcció a Olp, ja que el de l'esquerra us portaria al castell de Sort. De seguida veureu l'encimbellat poble de Pujalt.

3h45 Cruïlla. El camí surt a la pista asfaltada que mena a la borda de Botja. Seguiu-la cap a la vostra dreta en direcció a Olp. Als cinc minuts retrobareu el camí que puja a la vostra esquerra.

4h10 Font del Barranc de les Lleres. Taula i bancs de fusta. Als deu minuts ja veureu el poble d'Olp i, a l'esquerra, el llogarret de Castellvíny.

4h 30min Olp, 1.091m. Aquí s'acaba el circuit.

Recull literari

L'Agustí acompanya l'amo a mercat a Sort

«Un dia Guerau va fer que jo l'acompanyés a mercat a Sort. Hi havia molta gent i pel carrer Major i per la plaça es feien tractes sense estalviar el soroll. Guerau devia dur algun propòsit però, saturn com era, no me n'havia dit ni una paraula.»

L'Agustí baixa a Sort a veure una noia de la qual s'ha enamorat

«A les nits encara gelava i quan sortia el sol, a les vores dels camins hi havia la humitat regalimant. Aquell dia el cel era netíssim, ni un sol núvol el torbava. Als trossos començava a despuntar el verd tendre del blat i de l'ordi. L'herba dels prats medrava, obrint-se pas entre la terra que li era mare. A la meua esquerra no veia el riu però sabia que hi era. L'espessor de clops i freixeres el marcava bé. Lleu m'arribaria la bonior inquieta de l'aigua. Descobriria senyals de vida arreu. Les garses no deixaven de regirar el glever amb els seus becs buscaries. També les dones i els homes comparteixen sense demanar permís. Dins l'era, a tocar del camí, un home partia llenya amb la destal mentre la dona repartia blat de moro a les gallines. Per damunt dels llosats unes cintes de gris blanquejat eixien de les xemeneies saludant i m'eren la memòria del caliu de casa. Els campanars punxeguts deixaven ressonar, sense eixordar-se, les mestresses dringadores. Tocaven a missa. Tot allò m'acompanyava pel camí l'Olp a Sort.»

L'Agustí s'assabenta que la noia de qui s'ha enamorat és casada

«Quan la inquietud se'm menjava, sempre buscava el riu o me'l trobava. Allí vaig passat temps mirant l'aigua, que a clapes era transparent i més enllà es veia fosca i al costat mateix granulada. Canviava segons què hi havia al llit del riu. Cap pensament podia donar-me consol. Em trobava com si m'haguessin pres el nom i jo fos una glopada d'aigua. Quan m'hi va dir el com, em vaig alçar, i sense empenta, dòcilment, vaig tornar cap a Olp.»

L'Agustí torna a Olp, després de molts anys, i això és el que veu

«Tinc massa feina per mirar i pensar; no sé si em fa bé tanta folga. En un mes de voltar pel terme puc dir que els pobles han canviat molt des que jo vaig néixer. La gent n'hem anat marxant. Moltes cases s'han tancat. A pleret s'han mort els vells que hi quedaven. Els joves no han tornat dels pobles grans del pla i de les ciutats. A l'hora de fer una mirada, què veus? Moltes bigues despenjades, els llosats s'han obert pels camins on la neu i la pluja s'havien entaforat. Les cases ensenyen sense vergonya els seus dintres mentre la bardoma avança entre els carreus.»

Itinerari s

Pels camins de Mel i metzines

Serveis en ruta

● ALLOTJAMENTS

PUJALT

- Alberg Ca l'Anton (973620917)

RIALP

- Consultar oficina de turisme del Pallars Sobirà (973621002)

SORT

- Consultar oficina de turisme del Pallars Sobirà (973621002)

● RESTAURANTS

RIALP

- Consultar oficina de turisme del Pallars Sobirà (973621002)

SORT

- Consultar oficina de turisme del Pallars Sobirà (973621002)

● MUSEUS

PUJALT

- Museu de les papallones de Catalunya (973620743)

SORT

- Presó· Museu Camí de la Llibertat (973620010)

● TAXIS

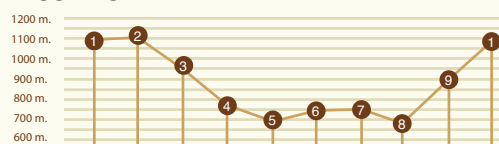
BERNUI

- Autocars i taxis Mario (973621533 /629742020)

CAREGUE

- Taxis Bellera (656804498)

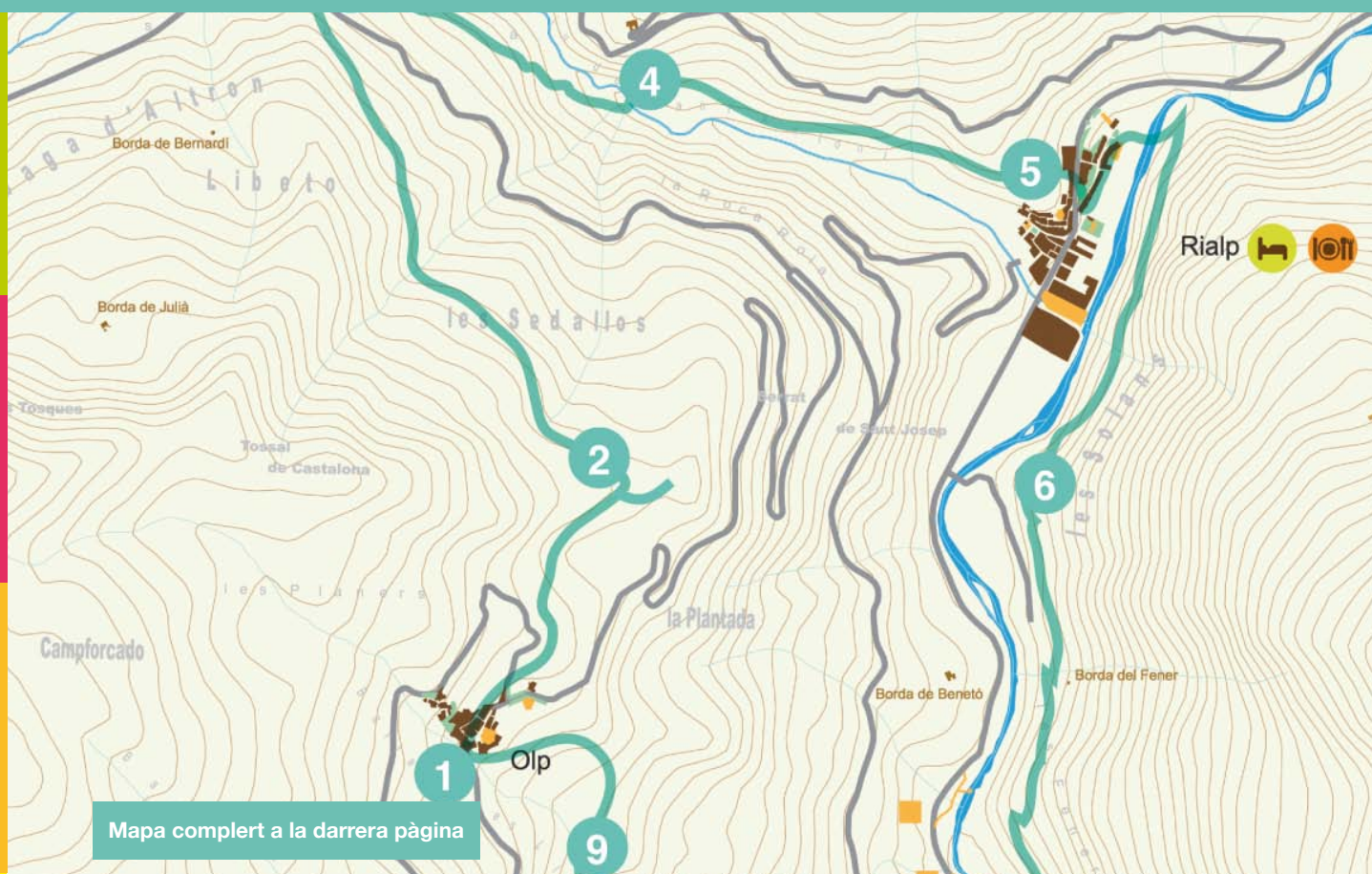
Desnivell

Itinerari s

Pels camins de
Mel i metzines

LA VALL D'ÀSSUA
I EL BATLLIU
Un paisatge de novel·la

Mapa complet a la darrera pàgina

ITINERARI

Olp – Sant Josep d'Olp – Mare de Déu de Montserrat – Camí de la Roca Roia –
Rialp – Sort – Olp

Introducció

Un camí tranquil i assolellat, que conserva encara magnífics trams engravats i murs de pedra seca perfectament alineats amb les pedres col·locades en crestellera. El recorregut segueix la vida al Pallars del protagonista de *Mel i metzines*, els millors records d'infància al Batlliu, la vida a Rialp, a Sort... Haureu de llegir el llibre per seguir el seu camí, fins i tot més enllà de la frontera del nostre país.

Vista des del Batlliu

Textos del llibre:

Mel i metzines (Maria Barbal)

Descripció tècnica

Punt de partida: Poble d'Olp

Zona: Batlliu de Sort i part baixa de la vall d'Àssua

Durada: 4h 30min

Desnivell: 409 m

Dificultat: Excursió de mig dia o dia sencer, amb un cert grau d'exigència i desnivell mitjà. No té cap dificultat

Observacions: L'itinerari també pot realitzar-se des de Pujalt on hi ha allotjament. El camí de Pujalt a Olp s'agafa a la sortida del poble i està ben indicat. El que puja de Sort a Pujalt es pren des de la part alta de Sort, a la carretera que uneix el poble amb l'arxiu comarcal

Senyalització: Pals de fusta amb banderoles grans (Camí Natural de Sort i la vall d'Àssua) i marques de cerols grocs amb centre negre (Xarxa d'Itineraris Culturals i de Natura del Pallars Sobirà)

Mapa recomanat: Pallars Sobirà-Sud (1:50.000) Consell Comarcal del Pallars Sobirà, Editorial Piolet, 2006

Descripció de l'itinerari

La ruta comença a Olp, ☉ poble del protagonista de l'obra, on podeu arribar en cotxe des de qualsevol dels altres pobles del Batlliu (teniu allotjament a Pujalt i a Enviny), al costat de ponent, o des de la vall d'Àssua, a llevant.

0h 00min Olp, 1.091m. Pugeu uns metres per la carretera que porta a Pujalt i de seguida trobareu, a la dreta, un pal indicador que assenyalava la direcció de l'ermita de Sant Josep d'Olp (Km 4 del Camí Natural). Seguiu la pista durant cinc minuts. De seguida agafareu la de la dreta a una cruïlla senyalitzada.

0h 10min Cruïlla. Deixeu a l'esquerra el camí pel qual després baixareu a Altron, per tal d'atansar-vos a l'ermita.

0h 15min Sant Josep d'Olp, 1.105m. Àrea de pícnic. ☉ Extraordinari mirador, que entusiasmava a l'Agustí, de Mel i metzines, des del que es pot veure una imatge aèria dels nuclis de Sort i Rialp, a la vall del Noguera Pallaresa i la visió del Montsent i el Montorroio més fotogràfics. Desfeu el camí fins a la cruïlla on s'agafa el camí que baixa a Altron. De seguida veureu el poble de Surp envoltat de prats de dall a la vessant solana de la vall. El camí surt a la carretera a l'alçada de la Mare de Déu de Montserrat.

0h 45min Mare de Déu de Montserrat. Un cop a la carretera, amb la vista dels pobles de Caregue i Escàs, ja veureu la capella a l'altra banda, al costat d'un pal indicador. Baixeu per la pista asfaltada en direcció a Rialp pel camí de la Roca Roia, tal com indica el pal indicador de la Xarxa d'Itineraris Culturals i de Natura del Pallars Sobirà. Aviat deixareu un xalet a mà esquerra i de seguida trobareu una altra cruïlla. Preneu el camí que planeja a la vostra dreta (el de l'esquerra baixa a la Mola de Sall). Als deu minuts la pista s'acaba i comença el camí vell entre murs de pedra seca. Després d'uns avellaners gegants, el camí surt a un prat que cal travessar fins al seu extrem. Un cop allà seguiu les marques dels arbres. En arribar a una torre de la llum, preneu el camí que baixa a la vostra esquerra.

Recull literari

☉ El poble l'Olp

«El meu pare era de cal Sentit de Roní. [...] De molt jove va marxar a fer de mosso; van emprar-lo a casa d'uns parents de la seua mare que vivien a Olp. [...] Els parents d'Olp vivien en una casa desmesurada, d'aquelles que s'havien fet ajuntant-ne dos de qualsevol manera, que sap el temps que feia.»

☉ El viatge de l'Agustí al poble dels seus padrins

«Fins als onze anys no recordo haver fet altra sortida que anar a Roní, a veure els padrins per part del meu pare. El primer camí devia ser molt jovenet perquè encara hi vam anar tots quatre i Conrad i jo vam fer la part més gran del viatge a cavall del ruc. Devia ser la festa major perquè vam quedar-nos a dormir allí. Més endavant hi acostumàvem a anar al temps que s'havia acabat el batre i el redall, abans no comencés el fred més fort. D'Olp a Roní hi ha una bona caminada i s'havia de sortir a punta de dia.»

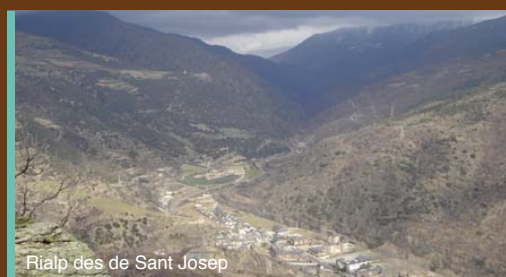
☉ Cap a Rialp, tant lluny... per anar a estudi i fer de mosso

«El cas és que estava punt de fer els dotze anys, quan un bon dia la meua mare em va dir que aniria a estudi a Rialp i com que al matí començaven molt aviat, m'estaria a casa Guerau durant la setmana i, a canvi de menjar i dormir, hi faria de mosset. Casa dissabte tornaria a Olp, a casa, i m'hi estaria fins dilluns a la matinada. El món em va caure a sobre. Va semblar-me que lluny del meu poble em moriria.»

«Encara quedaven quatre dies fins al dilluns. En la meua aflicció vaig viure'ls com els últims que han donat a un condemnat abans de separar-lo per sempre del món. Vaig recórrer tot el terme seguit de la Viola. La pobra gossa semblava entendre el meu trasbals millor que les persones. Vaig beure de la font i vaig repassar els camins pedregosos i bruts, em vaig entretenir davant les cases i les eres que fins el dia abans passava sense mirar.»

☉ Fins a Sant Josep abans de baixar a Rialp

«Vam caminar fins a l'extrem del poble i encara vam deixar-lo enrere. No vam parar-nos fins a l'ermita de Sant Josep. Des d'allí, voltat d'una quietud pacífica, vaig mirar al meu davant i va afigurar-se'm que no hi havia terra com aquella ni esbarzers amb l'ungla tant fina.»

Rialp des de Sant Josep

1 Olp

15 min.

2 Sant Josep d'Olp

30 minuts

3 Mare de Déu de Montserrat

25 minuts

Descripció de l'itinerari

- 4** Riu de Sant Antoni **1h 10min Riu de Sant Antoni.** Seguiu cap a la vostra dreta, sense travessar-lo i de seguida trobareu una passera de fusta. A partir d'ara el deixareu sempre a la dreta. El camí surt a una pista que heu de seguir fins a Rialp. A l'esquerra deixareu una central elèctrica al costat de la qual hi ha un àrea de pícnic.
- 45 minuts
- 5** Rialp **1h 55min Rialp, 712m.** La pista surt a l'avinguda Generalitat. Seguiu recte fins a l'avinguda Flora Cadena (carretera). Un cop allí, gireu a l'esquerra fins a la plaça del Tornall (Ajuntament). Podeu aprofitar per visitar el poble, i arribar-vos al carrer del Mig on se situava casa Guerau. Per reemprendre el camí, baixeu pel carrer Raval i preneu el primer carrer que surt a la dreta. Seguiu-lo fins al pont penjant, travesseu-lo i preneu el camí que s'enfila per l'altra banda.
- 15 minuts
- 6** Font de la Canerilla **2h 10min Font de la Canerilla.** Taula i bancs de fusta.
- 15 min.
- 7** Depuradora **2h 25min Depuradora.** En aquest punt el camí surt a una pista asfaltada. Seguiu-la amunt fins que aquesta s'acaba. Allà trobareu l'indicador del camí de Triago que mena a Sort. Baixeu contornejant una finca privada i torneu a pujar un cop s'acaba la tanca metàl·lica. A l'alçada del càmping Noguera Pallaresa el camí s'atansa al riu. Finalment el camí surt a una pista que heu de seguir deixant a l'esquerra els trencalls de Pernui i Embo-nui. Passat aquest últim, travesseu un pont i, al següent revolt, preneu recte el camí que baixa entre murs de pedra seca pels horts del barranc de Santa Anna.
- 50 minuts

Recull literari

Arribant a Rialp

«Ja feia una estoneta que es veïen les cases de Rialp, atarterades a la mateixa banda del riu».

L'Agustí arriba a Rialp

«Abans d'entrar al poble, quan només quedaven uns passos per arribar a les cases del raval, pare va dir que fèssim un mos. Allí vam esmorzar enmig d'una quietud molt gran i tot seguit vam encaminar-nos cap a casa Guerau que era al carrer del Mig, a tocar de la plaça de Dalb».

Llevar-se per anar a estudi

«Al col·legi, les hores estaven marcades sense compassió. A les set ja hi havíem de ser. El primer dia vaig pensar que a dos quarts que em llevés m'havia de sobrar el temps de rentar-me i vestir-me, però no comptava que ja hi havia costum de despertar-se els uns als altres. A les sis, des del cap de la plaça de Dalt fins a l'extrem de la de Baix, se sentien uns xiulets que treïen el son de les orelles. Era una manera molt bona d'espavilar-se, perquè aquell que encara dormia, quan sentia xiular, pensava que els seus companys ja rondaven per carrer, i s'alçava d'un bot creient que era tal hora».

Després de passar la primera setmana a Rialp, l'Agustí torna a casa

«El dissabte d'aquella primera setmana de col·legi, sense menjar re, em vaig posar de camí cap a Olp. Què hi feia que fos l'hora de dinar quan havia sortit d'estudi? M'arborava el pensament de refer tot sol el camí que sis dies abans havia trescat amb el meu pare... Em va semblar molt curt».

Seguint riu Noguera

«Tinc la sensació que el col·legi ens separava de les nostres coses. Apreníem geografia. Noms difícils de dir, de tot arreu, però tots eren de terres molt canes lluny de Rialp. Per la comarca s'havien acabat de construir preses per fabricar electricitat i mai no n'havíem sentit parlar. Ni de les fargues o dels petits telers d'on sortien les mantes que abrigaven els nostres llits. La Noguera Pallaresa encara deixava lliscar els raïls fets amb els troncs d'arbres que calia transportar al pla».

Una propietat per als parents d'Amèrica

«Mentre jo era a veremar, el meu germà havia fet el tracte per comprar una propietat amb un amo de Sort, sempre en nom dels parents d'Amèrica. Es tractava d'uns prats grans i plans, pel que el país té, situats en el camí que hi ha entre Sort i Rialp. Temps abans s'hi alçava una gran casa, però aleshores estava caiguda en una bona part».

Descripció de l'itinerari

8 Sort

55 minuts

3h 15min Sort, 696m. Sortireu a un passeig davant del riu Noguera Pallaresa. Seguiu-lo cap a la vostra esquerra, traverseu el riu pel pont i de seguida seguiu cap a la dreta l'avinguda Verge Montserrat. Per passar pel nucli antic, pugeu el primer carrer a l'esquerra fins a la plaça Major, traverseu el carrer Major fins a l'Ajuntament on ja comença la part nova. Un cop allí seguiu el carrer Dr. Carles Pol i Aleu, fins a trobar a la dreta el carrer Lluís Companys, que puja a la vostra esquerra pel barri de la Solana. De seguida trobareu, a la dreta, l'indicador del camí vell d'Olp, que puja entre murs de pedra seca.

3h 35min Cruïlla. Preneu el camí que puja a la vostra dreta en direcció a Olp, ja que el de l'esquerra us portaria al castell de Sort. De seguida veureu l'encimbellat poble de Pujalt.

3h45 Cruïlla. El camí surt a la pista asfaltada que mena a la borda de Botja. Seguiu-la cap a la vostra dreta en direcció a Olp. Als cinc minuts retrobareu el camí que puja a la vostra esquerra.

9 Font del Barranc de les Lleres

20 min.

4h10 Font del Barranc de les Lleres. Taula i bancs de fusta. Als deu minuts ja veureu el poble d'Olp i, a l'esquerra, el llogarret de Castellvíny.

1 Olp

4h 30min Olp, 1.091m. Aquí s'acaba el circuit.

Recull literari

L'Agustí acompanya l'amo a mercat a Sort

«Un dia Guerau va fer que jo l'acompanyés a mercat a Sort. Hi havia molta gent i pel carrer Major i per la plaça es feien tractes sense estalviar el soroll. Guerau devia dur algun propòsit però, saturn com era, no me n'havia dit ni una paraula.»

L'Agustí baixa a Sort a veure una noia de la qual s'ha enamorat

«A les nits encara gelava i quan sortia el sol, a les vores dels camins hi havia la humitat regalimant. Aquell dia el cel era netíssim, ni un sol núvol el torbava. Als trossos començava a despuntar el verd tendre del blat i de l'ordi. L'herba dels prats medrava, obrint-se pas entre la terra que li era mare. A la meua esquerra no veia el riu però sabia que hi era. L'espessor de clops i freixeres el marcava bé. Lleu m'arribaria la bonior inquieta de l'aigua. Descobriria senyals de vida arreu. Les garses no deixaven de regirar el glever amb els seus becs buscaries. També les dones i els homes comparteixen sense demanar permís. Dins l'era, a tocar del camí, un home partia llenya amb la destal mentre la dona repartia blat de moro a les gallines. Per damunt dels llosats unes cintes de gris blanquejat eixien de les xemeneies saludant i m'eren la memòria del caliu de casa. Els campanars punxeguts deixaven ressonar, sense eixordar-se, les mestresses dringadores. Tocaven a missa. Tot allò m'acompanyava pel camí l'Olp a Sort.»

L'Agustí s'assabenta que la noia de qui s'ha enamorat és casada

«Quan la inquietud se'm menjava, sempre buscava el riu o me'l trobava. Allí vaig passat temps mirant l'aigua, que a clapes era transparent i més enllà es veia fosca i al costat mateix granulada. Canviava segons què hi havia al llit del riu. Cap pensament podia donar-me consol. Em trobava com si m'haguessin pres el nom i jo fos una glopada d'aigua. Quan m'hi va dir el com, em vaig alçar, i sense empenta, dòcilment, vaig tornar cap a Olp.»

L'Agustí torna a Olp, després de molts anys, i això és el que veu

«Tinc massa feina per mirar i pensar; no sé si em fa bé tanta folga. En un mes de voltar pel terme puc dir que els pobles han canviat molt des que jo vaig néixer. La gent n'hem anat marxant. Moltes cases s'han tancat. A pleret s'han mort els vells que hi quedaven. Els joves no han tornat dels pobles grans del pla i de les ciutats. A l'hora de fer una mirada, què veus? Moltes bigues despenjades, els llosats s'han obert pels camins on la neu i la pluja s'havien entaforat. Les cases ensenyen sense vergonya els seus dintres mentre la bardoma avança entre els carreus.»

Itinerari s

Pels camins de Mel i metzines

Serveis en ruta

● ALLOTJAMENTS

PUJALT

- Alberg Ca l'Anton (973620917)

RIALP

- Consultar oficina de turisme del Pallars Sobirà (973621002)

SORT

- Consultar oficina de turisme del Pallars Sobirà (973621002)

● RESTAURANTS

RIALP

- Consultar oficina de turisme del Pallars Sobirà (973621002)

SORT

- Consultar oficina de turisme del Pallars Sobirà (973621002)

● MUSEUS

PUJALT

- Museu de les papallones de Catalunya (973620743)

SORT

- Presó· Museu Camí de la Llibertat (973620010)

● TAXIS

BERNUI

- Autocars i taxis Mario (973621533 /629742020)

CAREGUE

- Taxis Bellera (656804498)

Desnivell

